МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 2 (2627) | Ера, 4 январь, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

Партеи халкъеи тешам БОАБЕРГБАЦ

Ерригача планетерча халкъийн уйла чIоаггIа тIаэзай хIанз КПСС XXII-ча съезда идеяша. Съездо тIаийцача Советски Союза Коммунистически парте Программа йовргйоаца сердало лаьттан массе миIинге кхаьчай, общественни прогресса керда зама — духхьал коммунизм хьалъяра зама — дIайолаенна хиларах хоам а беш. Халкъаш эксплуатаценей Iазапаи кIаллоаттадеча, ший ха яьккха доалаш латтача дуненца социализма низаша лоаттабеча политическии идеологическии къовсаме низ бола герз да XXII-ча съезда идеяш.

КПСС Программа съезда решенеш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсамо дукха а доккхагIа декхараш хьалхашка оттаду идеологически балха. Коммунизм хьалъяра лоархIамегIара фронт лоархI парте идеологически фронтах, парте тIахьех коммунизма материально-технически база хьаечара, коммунистически общественни отношенеш кхеечара, керда саг кхетамца хьалкхевечара цун лоархIам кхы а дукхагIа лакхбара.

Ленински хьисапе доши гIулакхи цаI хилар, организаторскии идеологическии балха боарам лакхбареи цун лоархIам шербареи еча йоакхон хьокхам гойт вай парте Центральни Комитето. XXII-гIа съезд чакх маьллингехьа а КПСС Программа тIа белгалдаь декхараш кхоачашдара беррига нах советски общества материальнии духовнии низаш оарцагIдоахаш шерра бокъонца практически болх дIаболабир цо.

XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра парте Центральни Комитето чакхдоахача лоархIамегIарча гIулакхех я идеологически балха дешашта хIанз Кремле вIашагIкхийтта Ерригсоюзни совещани. Цига я идеологически фронта дукхха эзараш долча эскара еррига отрядаш, цига ба ерригача республикашкареи областашкареи парте теоретически болхлой, идеологически балха практикаш — кхо эзар гаргга саг. Ер тайпа йоккха а дукха викалаш тIаболаш а йола идеологически дешай совещани духхьашха хулаш я, аьлар Н. С. Хрущева ше совещани хьаеллаш, хIаьта КПСС Центральни Комитето укхан чIоаггIа лоархIам а бу.

«XXII-гIа съезди идеологически балха декхараши» яхаш йола КПСС ЦК секретара Л. Ф. Ильичева доклад шоаш ювцаш, совещане дакъа лоацараша еррига уйла тIайохийт КПСС XXII-ча съезда решенешкареи парте кердача Программагареи хьадоагIача, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара долча лоархIамерча декхараште. ЧIоаггIа бехктокхам а хеташ хьож уж Iоаьнча опытага, критически анализ ю цар съезда решенешта пропаганда еча практика, хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдара пайданегIа дола наькъаши средстваши белгалду.

КПСС XXII-ча съезда ленински уйла хьахьокхаш ба совещане болх. Дика ка йоалаш, йоккха партийни принципиальность йолаш, большевикий хьисапе гIулакхаш дIадехаш толамца вай дIахьалхашкахьа ахара новкъарле еш мел долча хIаманца машар боацаш чакхйоалаш латт из. ЧIоаггIа критика ю идеологически учрежденей, моттигерча партийни организацей балхацарча, литератураи искусстваи къаьсткъаьстача произведенешкарча кхоачамбоацараштеи гIалаташтеи.

Совещане массава раьза а волаш белгалдир, КПСС XX-чеи XXII-чеи исторически решеней партеи халкъеи вахар чухь сийлахь-доккха, мах баь варгвоацаш чIоагIа лоархIам хилар. Марксизмана-ленинизмана а вай общественни строя массадолча наькъашта а хийра дола Сталина культ личностах юхедиса зуламера хIамаш дIадахара, партеи пачхаьалкхени вахар чу ленински нормаш юхаметтаотаяраи дегIайоалаяраи тIаерзаяьча ший майрачеи къонахчал долчеи политикаца доккха политически гIулакх дир партеи цун Центральни Комитетой. Парте творчески кхоачашйир хIанзара саготагIа йола дукха теоретически практически проблемаш, къаьгга белгалбир ленински политически никъ. Цо оарга ца яина таипа йоккха паргIато елар хIама кхоллаш долча халкъа низашта.

Совещане белгалду, культ личносто доккха зулам даь хилар, партеи мехкеи вахар чу хоарцонаш лелаяь хилар. Цхьабакъда, белггала кхетаде деза, кхыметтел культ личност йолча хьалашка а парте дийнача творчески организмо санна ший болх баь хилар. Цхьаккха тайпа культ личноста могаргдацар советски общества тIа-тIа дукхагIа дегIаахар юхасоцаде, хоадамбеш бола низ, дукхха адамаш а долаш йолча социалистически строя наькъаш хувца. Цунга мелъюларгьяцар ленински парте организационни, политически, теоретически лардаш.

Берригача идеологически балха чIоаггIа бакъахьара новкъостал дир укх тIеххьарча шерашка парте чакхдаьхача, бокъонца революционни долча Iалаьмате боккхача лоархIамерча гIулакхаша. Керда низ юкъебенаб цар общественни вахара массадолча доакъошка, цу даькъе идейно-политически балха юкъе а.

Укх тIеххьарча хана вахарцара идеологически балха бувзам чIоагIбеннаб, шерагIа а нах дукхагIа чулоацаш а хиннаб из, тIа-тIа дукхагIа гIойле ю цо халкъа вахараи гIулакхаштеи. Дукххача партийни организацеша, идеологически учрежденеша, творчески союзаша боккха а массе оагIорахьара а болх бу миллионаш болча къахьегамхошта идейни кхетам луш, шоай низаш тIадахийтад керттерчоа — КПСС Программа, парте XXII-ча съезда решенеши материалаши кIоаргга дIайовзийтара, уж решенеш кхоачашъяра деррига адамий низаш оарцагIдахара.

ХIаьта а дукха моттигаш я дукха хана денз хьадоагIа кхоачамбоацараш дIадаханза, мело дIаяккханза, масала, Таджикистана, Ставропольски края, Куйбышевски области дукххача парторганизацешка хIанз а вахарах хоадаяь лелаю пропаганда, партийни съезда документаш дIадовзийтача хана нийслуш йола формализм а абстрактность а могийт. ХIанз а массане кхетадаьдац XXII-ча съезда материалаш дIайовзийтилга парте берригача идейни балха лард хилар, коммунизма уйланца нах хьалкхебара идеологически балха боарам дIахо лакх ца беш а из боаржа ца беш а хIанзарча хьалашка сихха дIахо аха йиш ца хилар.

Декхар сенах латт аьлча, из латт марксизма-ленинизма теори дегIайоагIача хIанзарча этапа а партеи халкъеи сийлахь йоккхача планий а боарамга кхоачаш идеологически болх айбарах, коммунистически планаш кхоачашъяра низ болча цун ерригача средствашца цунна новкъостал дарах. ЧIоагIа лоархIаме да начетничествах, талмудизмах, вахарцара хьда хиларах юхедисараш цIендаь дIадахар, кхетама балха формаши методаши даим эргайоахаш тоаяр, парте наха еча идейни влияне деррига низаш оарцагIдахарах. Идеологически балха результатий мах беча хана керттера гIулакх лоархIаш хила еза белггалара производственни результаташ, наьха къахьегама хьинар лакхдалар.

Идейно-кхетама болх хIанз цIаккха ца хиннача тайпара белггала а дагалаттараш кхоачашдара тIаберзабаь а, производстваци къахьегамхой гIулакхашцеи айхха бувзабенна, къахьегамца коммунистически гIулакхаш кхедара новкъостал деш хила беза.

Парте боккха лоархIам бу советски общества берригача къахьегамхой Iилман марксистско-ленински мировоззрени кхеяра декхара. Коммунистически кхетам балара декхараш кхоачашдара дола дIоагIа да из. Iилман мировоззрени кхеяра нийсса боккхача лоархIамера идеологически балха лостам ба коммунистически морала, лаккхача нравственни принципий уйланца советски нах хьалкхебар.

Идеологически фронте оборона лаьца ца а дагIаш, тIагIорташ хила яхаш кхайк парти берригача болхлошка. Кхетамеи опытеи дерригача низашца тIагIерта деза буржуазни идеяйи нравайи мелла яле а йолча рецидиваштa, советски наьха сакхетамахи гIулакхехи йоахкача капитализма оамалашта духьала. Обществана духьаларча элементашка советски наьха вахар телхадайта йиш яц. Вай декхар да зуламаш, тунеядство, стяжательство дIаяккхара лаьрххIа къовсам лоаттабар.

Совещане къаьстта чIоагIа белгалдаьккхар тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхар социалистическии буржуазнии идеологеш машаре яха еза яхилга дац аьнна. Идеологе даькъе массаза а чIоагIа къовсам, наьха хьакъали дегаши воай идеяшта тIаозара тIехьара къовсам лоаттабаьб, лоаттаберг а ба. Вай дог тийша да цу «идеяй тIем тIа», вай коммунистически идеологи—вай ханара эггара хьалха латта, эггара прогрессивнегIа йола идеологи—торгхиларах. Советски наха патриотически кхетам бала а, воай низ тIа-тIа чIоагIагIа буржуазни национализмах юхедисараштa духьалбаккха а, къахьегамхой социалистически интернационализма уйланца хьалкхебе а беза вай.

Керда декхараш толаме кхоачашдар духьа, парте сийлахь йоккхий планаш коммунистически вахаре кхоачашъяра духьа идеологически фронтерча берригача болхлой низаш дагалаттар кхоачашдара тIадерзаде а, тешаме хиларца яйзаи пайданеи йолча идеяшта нах тIехьабоахача ерригача средстваех пайда эца а, методаш эргайоахаш тоае а, балха керда формаш леха а, юххьанцарча организацей, партийни комитетий лоархIами инициативеи лакхъе а еза. Коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама хIанзарча этапе тIа-тIа дукхагIа лакхлу кепа йоазон, радио, телевидене, литература, искусства лоархIам.

Идеологически балхо лерхIараши цун декхараши довзаш да. ГIулакх вIаштIехьдоаккхилга да хIанз де дезар. Цунах доалл деша маIан. Шеко яц парте XXII-ча съезда идеяш кхоачашъяр, коммунизма сийлахь-доккха гIулакх чакхдаккхар духьа лоаттабеча къовсаме идеологически фронта ерригача отрядий болхлоша шоай хьинар, талантaш дIалургхиларах, ленински денали йоккха энтузиазми хьахьокхаргхиларах.

(1961 шера 27 декабре арадаьннача «Правда» передовой).

СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах дола

СССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

ПхезлагIа хержача СССР-а Лакхехьарча Совета полномочеш 1962 шера 16 марте дIайоалаш хиларах, СССР-а Конституце 54 статьяс маяххара, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

СССР-а Лакхехьарча Совете кIирандийнахьа, 1962 шера 18 марта хоржамаш де.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1961 шера 30 декабрь.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета сесси гулъярах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1961 шера 12 декабре арадаьнна Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ хувцаш 1962 шера 23 январе г. Грозне Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета ийслагIа сесси гулйойла.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель. **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. КОМАРОВ.

г. Грозный, 1961 ш. 28 декабрь.

ЮРТБОАХАМА ТЕХНИКАХ ЗУЛМАНЕ, КХОМ ЦА БЕШ ЛЕЛАЯРАХИ ЛОРА ЦА ЯРАХИ УГОЛОВНИ БЕХКТОКХАМЕ ОЗАРА ХЬАКЪЕХЬА ДОЛА

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Советски пачхаьалкхено хIара шера Iалаьмате дукха средстваш къестаю юрта боахам кердача техникаца Iалашбара. Технико дикка аттача баьккхаб колхозникийи совхозий болхлойи къахьегам, цун овсарле лакхъяьй, юртбоахама культураш дукхагIа хьувкъийтара а хьайбай продуктивность лакхъяра а, къахьегамга дIадодари средстваши лохъяра, юртбоахама продукци дIахо а дукхагIа яккхара хиланза даргдоаца хьалаш Iалашдаьд.

Юрта боахама дукхагIа болча болхлоша лаккха овсарле йолаш болх бу машинашца, лораеш лелаю техника.

Из иштта дале а дукххача колхозашка, совхозашка, пачхаьалкхен а кооперативни а организацешка моттигаш я механизаторашеи гIулакхерча нахеи трактораштa, автомобилашта, комбайнашта, юртбоахама кхыча машинашта доал во деш, во хьожаш. Цхьайолча моттигерча советскии боахамеи органаша, колхозий правленеша, совхозий кулгалхоша теркойца еш, тесса йитарах дукххаза а нийслу машинаш лорае езача моттигашка дIа а ца оттаеш, Iа даккха кхай тIа юташ, цудухьа уж талхаш йохаш.

Дукххача колхозашкеи совхозашкеи во лораеш а во хьожаш а хиларах тракторашеи кхыча машинашеи овсарле лоха йолаш болх бу, керттердар аьлча ханал хьалха йох. Техникаца зулмане, кхом ца беш гIулакх леладарах машинаш йох, талх, из бахьан долаш боахамаша кхы тIа а средстваш дIаухийт царна ремонт еш, е техника ханал хьалха йох. Юртбоахама машинашца иштта гIулакх леладарах бехке бараш е материальни а е уголовни а бехктокхаме ца озаш бус дукхагIча даькъе. Доал доацаш, хIаьта цкъаза техникаца духхьал варварски гIулакх леладарах юртбоахама производство дегIайоагIилга юха а увз, боккъалдар аьлча из халкъа рузкъа доаделга а да.

Юртбоахама техниках пайда эцаши из лораеши доал ца дарца лоаттабу къовсам лакхбе лерхIаш СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1. Совхозий, колхозий, пачхаьалкхен е кооперативни кхыча организацей доалахьа йолча трактореx, автомобилех, комбайнех, юртбоахама кхыча машинех уж толха а йоха а еш зулмане кхом ца беш лелаярах, шерага кхаччалца чувалла е цу ханналца исправительни болх бе суд йойла.

Из тайпа зулам цкъа даь ца Iеш дукхагIа дарах е доккха зе дарах кхаь шерага кхаччалца суд йойла.

2. Союзни республикай Лакхехьарча Советий Президиумашта тIадуллалда укх Указага хьежжа доагIаш дола тIатохараши хувцамаши союзни республикай уголовни кодексашта юкъедахьар.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Л. БРЕЖНЕВ,**
СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль,
1961 ш. 29 декабрь.

ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ТIА ЧIОАГIА МАШАРИ ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕ ДОТТАГIАЛИ ХИЛАРА ТIЕХЬА

Кремле Керда шу дездар

Чакхдоалаш латтача эзар ийс бIаьи кховзткъеи цхьоалагIча шера тIеххьарча сахьаташка дуненахь хоза яр цIей дездеш йоагача лампаша сийрдаьккха вай Даьхен столица — Москва. Москвичашта Iаламо ше новкъостал дича санна хеталора. Лоа хьаьрца йолча улицашеи гаьнашеи фаьлгаца дувцача хьисапера сибат хетийтар города. Геттара чIоагIа цIей дездеш бар нах столица йоккхача проспекташкеи майдашкеи, культура Дворецашкеи клубашкеи, хIара цIагIа, хIара дезала юкъе. Эзар ийс бIаьи кховзткъеи шоллагIа шу гIадбаха, чIоаггIа дезде кийчлуш бар нах массанахьа а.

Съездаш хула Кремлевски Дворец. Уккхаза, укх Двореце, хилар парте XXII-ча съезда заседанеш, хIаьта тахан хьаша везаш еллаеннача цун наIарах чуболабеннаб массаза а санна Керда шу дезде, аьнна Советски Социалистически Республикай Союза правительства оттадаь цIей долча боагIа Москверча промышленни предприятейи гIишлойи болхлой, Москвена гонахьарча кхашкара къахьегамхой, Iилма, культура, искусства деятелаш, общественни организацей викалаш. Укхаза ба КПСС Центральни Комитета членаш, СССР-ей Российски Федерацеи Лакхехьарча Советий депутаташ, центральни ведомствайи учрежденейи кулгалхой, Советски Союза маршалаш, Советски Эскареи Форда-ТIема Флотеи инаралаш а адмиралаш а.

Укхаза баьхкаб Советски Союзе аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш.

ВIашагIкхийттараша безаме, гIадбаха тIаийцар паргIаттача а хоза кийчъяьча а банкетни зале хьачубаьнна новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н Понамарев, А. Н. Шелепин.

Ах бийса яла массехк минут мара йисаяц.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева кад текъабу дIадоалаш латтача 1961 шера сийна.

Башха дика шу дар из, йоах цо. 1961 шера Советски Союза Коммунистически парте, тешаме ленинец Никита Сергеевич Хрущев керте латтача цун ленински Центральни Комитета хьалхленца советски халкъо керда дика толамаш даьхар коммунизм хьалъеча. Из шу белгалдоал, эггара нийсхо йолашагIа а эггара сийрдагIа а йола вай общество — коммунистически общество — хьалъергйола программа тIаийца КПСС XXII-гIа исторически съезд 1961 шера хиларца а. ДIадоалаш латта 1961 шу хоастадеш дика дош ала йиш я советски халкъа, йоах Л. И. Брежнева.

Л. И. Брежнева белгалду, 1961 шу лаьттан тIа машар оттабар духьа къовсам лоаттабаь шу хилар. Лаьттан тIа машар латталба, аьле кад айбу цо.

Л. И. Брежнева текъабаьча када чIоаггIа раьза хилар вIашагIкхийттараш.

Советски халкъага Керда шу даькъала дувцаш КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дахьийтача моаршала дешаш дек. Залера сердало йов. Шорттига хьаделлалу сценера занавес, гаьнна чухь лепаш йола «1961» аьнна язъяь цифр гуча а йоаккхаш. Эггара хьалха кремлевски куранташа гургал ма техханге а, цун когаметта яй хьаотт кердаяр — «1962». Тайп-тайпара бесаш долча алашца лоталу хоза кийчъяь пхиъ елка.

Ах бийса яьнна гургал техар куранташа. Зале юха а сердало лоталу. Ек Советски Союза Пачхаьалкхен гимн.

ВIашагIкхийттараша пелаш айду, ираз долаш, маьрша-могаш хилар, къахьегаме керда толамаш дахар ловш шоайла вIаши ловцаш доах.

Кердача шера моаршалла кад текъабеш вIашагIкхийттарашка къамаьл ду Советски правительствана керте латтача новкъоста Н. С. Хрущева. Цо йоах:

Деза новкъостий, доттагIий! Господаш!

Цхьаькха 1961 шу дода историе чу. Дерригача дунен тIарча наха накъа доаккх къаьнара шу. ДIадахача шеро шоашта денна дика а бакъахьа а мел дар дагадох царна. Хургдолчун уйла ю цар, керда шу дикагIа, кхы а ираз долашагIа хург хилара дог доахаш, цох тешаш уйла ю цар.

Советски наха дика шу дар 1961 шу. Кхыметтел геттара дика шу дар ала мегаргда, аьнна а хет сона. Из дар Советски Союза Коммунистически парте — сийлахь-воккхача саго, коммуниста Владимир Ильич Ленина вIашагIъеллача парте — XXII-ча съезда шу. Вай парте съездо тIаийцар коммунизм хьалъяра Программа — вай вахареи дега ондони, сийрда кхоане бахьан долаш берригача советски наха хьегача къинеи лоаттабеча къовсамеи программа.

Дуне хьадоладелча денз Керда шу тIакхоачача хана фаьлгашка дувцача хьисапера сурташ увттадеш хиннаб нах. Цар хьадагалаьцав совгIаташ кхухьаш вола беркате Дед-Мороз. Дед-Мороз — бераштa хоза дагалаьца хIама да. Цхьабакъда, боккха хиннача наха хов дикагIа дола вахар, ираз къовсамца, тIагIертта къахьегарца, сага хьаькъалца мара даккха йиш ца хилар.

ДIадахача шера дика къахьийгад советски наха. Нагахьа санна сурт оттадеш аьлча, Дед-Морозо дуккха хоза совгIаташ деннад царна. Царех цхьадарий цIераш йоахаргья аз. ДIадахача шера вай промышленноста продукци 9 процент совгIа лакхъеннай. Колхозашеи совхозашеи пачхаьалкхенга дехкад кхо миллиарди ши бIаь миллиони пунт ялат, цул хьалха дахача шерарчул 320 миллион пунт дукхагIа.

1961 шера мехка хьалдаьд 82 миллион квадратни метр йола чуIе цIенош — уж я миллион нах бахаш йола Горький санна итт город. Къаьнача Россе хинначул бIаь кховзткъазза дукхагIа электроэнерги яьккхай вай мехка цхьан шера.

Укх минута кердача шераца даькъала бувца безам бар са 1961 шера мар-сесаг хинна вIашагIкхийтта пхи миллион бола маIанахи кхалнахи. Керда шу духхьашха тIадоагIа укх тIеххьарча шийтта бетта баьча зIамигача советски гражданашта. Укх тIеххьарча шерашка тIакхийттараш миссел дукха нах цIаккха тIакхийттабац вай мехка историе чухь.

Тахан укхаза болаш бола вай хьалхара космонавташ Гагарин Юрийи Титов Германи хIанз ца хьоахабеш мишта Iергва. Цу турпалаша а царна космически кемаш хьадеш мел хиннараша а кхы цхьаькха а сий дола оагIув язъяьй вай хозача Даьхен историе чухь, адамий историе чухь.

Башха дика толамаш даьхад социалистически мехкашкарча вай вежараша. ХIаьта вайна цIенача дег тIара лов социализм хьалъеча сийлахь-доккхача гIулакха тIехь цар керда йоккхий коталонаш яхар.

Цу тайппара цIенача дег тIара лов вайна колониальни Iазапах мукъадаьннача халкъаша доккхий толамаш дахар а цар ираз хилар а. Вай дог тийша да, шоай кортамукъалени лоIами бахьан долаш къовсам лоаттабеш долча халкъаша 1962 шера керда коталонаш йоахаргхиларах.

Вай вежарий моаршал доьхьийт массе мехкашкарча болхлой классага, къахьегамхошка, царна дика мел дар хилар а ловш!

Моаршал лу вай дерригача дунен тIарча халкъашка!

1961 шу советски халкъа машаре шу дар. Советски Союзо, социалистически мехкаша лела а яьй, лела а ю, лела а ергья халкъашта юкъерча машареи доттагIлени ленински арахьара политика. Воай низ мел кхоачар дергда вай кердача тIема кхерам дIабаккхара а машар лоаттабара а духьа.

Кердача шераца, кердача иразаца, кердача толамашца даькъала дувц аз шо, деза новкъостий, доттагIий!

Кердача шераца даькъала бувц аз беррига вай сий дола хьаший!

Аз кад текъабу сийлахь йоккха Советски Союз дIахо а тоаялара тIехьа, сий долча советски халкъа моаршалла, социализма дерригача мехкаша толамаш дахара тIехьа, коммунизм котъялара тIехьа, дерригача дунен гIа чIоагIа машар оттара а халкъашта юкъе доттагIал хилара а тIехьа!

Н. С. Хрущева даьча къамаьлага чIоаггIа ладийгIар, деттача тIоараша дуккхаза юкъагIа а даьхар из.

ДIахо Н. С. Хрущева кад текъабир шоай халкъашта, шоай правительства хьалхара вай мехка чухь викалаш болча посолий моаршалла, машар Iалашбара духьа цар беча балха аьттув балара тIехьа.

Приеме лоацца къамаьл дир дипломатически корпуса дуайена СССР-ерча Швеце посоло Рольф Р. Сульмана. ЦIенача дег тIара кердача шера дика мел дар хилар ловш посолий цIерах цо моаршал делар советски кулгалхошка а дерригача советски халкъага а.

Безаме, бийса юкъе яххалца йIаьхъелар Кремлера прием.

Ший дика творчески низаш тоаденна а йолаш дIададоладу вай Даьхено керда 1962 шу. «Балха тIадерза, новкъостий! Коммунизма кердача коталонашка!». Новкъоста Н. С. Хрущева уж дешаш хьайийца къахьегаш ва хIанз хIара советски саг.

(ТАСС).

Московски малолитражни автомобильни заводе тIа-тIа дукхагIа гучайоал сага къахьегам аттача боаха устройстваш. Цехашка оттаяьй 9 километр совгIа подвесной конвейераш, юкъейоалаяьй завода конструктораша хьаяь механизированни инструмент. Материалаш тIайотташи тIера Iойоахаши ду хала балхаш аттача доах, мухь дIакхухьа автопогрузчикаш балха юкъейоалаяьй заводе. Цехашкара металлически шолхаш гулдеча балха автоматизаци яьй. Болхлоша шоаш а дуккха йола подсобни процессаш аттача йоах.

Дукха ха йоаццаш болх бе йолаялийтай автомобилаш юларгйола а йокъаергйола а керда установка. Цу операцех бизза дIабаьккхаб кулг-кара беш хинна хала болх.

Сурта тIа: машинаш вIашагIъеxкача цехе. «Москвич» яха автомобилаш автоматически юлаши йокъаеши йола керда установка.

В. ХУХЛАЕВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

ДикагӀа кийчъе пропагандистий кадраш

Пропагандистски кадраш харжареи кийчъяреи дешага хьежачул тӀехьагӀа КПСС Центральни Комитето эргабаккханза баргбоацаш лаьрхӀар марксизма-ленинизма сайрийнарча университетий болх, партийни дешара массадолча доакъошта пропагандистски кадраш кийчъяра декхар царна тӀа а дуллаш. Юрташка кхоачамхиллал пропагандисташ хилийтар духьа шера заочни курсаш йохкилга могадаьд.

Юрташта пропагандисташ кийчбеш йолча цхьан шера курсашка деша багӀаращца эггара хьалхара шин кӀиран сесси йир укх деношка КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомеи Грозненски горкомеи политически дешара ЦӀено.

Практико хьахьекхад, политически просвещене сете КПСС истори, марксизма-ленинизма лардаш, конкретни экономика Iомаеш бола нах шерагара шу массаза доал дукхагӀа хулаш хилар. Цу профилех Iомае лаьрхӀадар пропагандистий кадраш.

Республика городашкареи юрташкареи деша венав теоретически дика кийчбенна а пропагандистски балха опыт йоацаш а болча новкъостех 150 саг. Лекцеш еша а семинарски занятеш е а аьнна оттабаьб республика лакхерча дешара заведенешкара преподавателаш.

Дешархошта лекцеш йийшар: «Социализм коммунизмага яларах йолча керттерча закономерностий хьакъехьа КПСС Программо яхар», «Социалистически юрта боахами коммунизма материально-технически база хьаяра бола цун лоархӀами».

КПСС истори Iомадеш барий группо керттера уйла тӀаяхийтар введенегара доладаь КПСС истори чакхдаллалца Iомадара.

Марксизма-ленинизма лардаш Iомаеш барий группе лекцеш йийшай философеи политически экономикаи хьакъехьа.

ЧӀоагӀа уйла тӀаяхийтар деша багӀарий пропагандистски говзал мел я хьажар духьа яьча семинарски занятешта.

Хала дешаш къоастаде а эшаш йола моттигаш хьалаха а деша багӀараш та новкъостал дар духьа вӀашагӀъелла консультантий дежурство яр сесси чакхъяллалца. Дешаш дувцача хана дукхагӀа бараша дакъа а лоацаш чакхйоалар семинарски занятеш. Къамаьлаш даьраша лекцешкареи хӀаране къаьсткъаьста болх барахи шоаш ийца кхетамаш дийца ца Iеш, шоай района, боахама вахарца дувзаш дувцар уж.

Пропаганда айхха вахарца ювзаш лелае еза аьнна, КПСС ЦК беннача хьехамга хьежжа, юрта боахама конкретни экономика Iомаеш бараШта лекцеш еша аьнна оттабаьб опытни боахамашкареи юрта боахама министерствереи Iилман болхлой, толашагӀа йолча совхозий, колхозий кулгалхой.

Масала, «Совхозни производство вӀашагӀйоллар» яха лекци йийшар дулха-шурий совхоза директора нов. Шагос, колхозий основнойи оборотнии средствай хьакъехьа лекци йийшар Сунженски районерча «Победа» яхача колхоза председатела нов. Емельянова. Семинаре цу тайппара къамаьл дир колхозий председателаша нн. Выочне, Шумилова, Арганова. Деша багӀараш Грозненски дулха-шурий совхозе дешара экскурсе баха хилар. Цига бокъонца хьежар уж доахан детта «Елочка» яха установка дикагӀа сендухьа я а хьакхарч лелаеча фермашка яьча комплексни механизацега а.

Дика чакхъяьлар заочникий сесси, цхьабакъда, белгалдаккха деза, цу лоархӀамерча гӀулакха КПСС ерригача райкомаша лерттӀа уйла яь ца хилар. КПСС райкомашка ханнахьа дӀакхачийтай хӀара бетта-бетта хургйолча консультацей-семинарий планаш, цхьабакъда, цхьайолча районашка пайда эцац цу балха формаех.

1962 шера бӀаьстан юххье шоллагӀа республикански сесси хургья курсашка деша багӀарий. Сессешта юкъерча хана чухь тӀехьакхеде деза юкъагӀдисар. Политически дешара кабинеташка даиман книжкай витринаш увттае а тӀехьа-тӀайоагӀача темана хетаяьча литература списокаш хьалъетта а еза. Цу тайппара белгалде деза консультацеш хургйола денош а.

С. ВАРЛАМОВ,
КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомеи Грозненски горкомеи политически дешара ЦӀен заведующи.

КПСС XXII съезда решенеш Iомаеш

КПСС XXII съезда решенеш кхетаергйолча тайпара наха юкъе дӀайоаржаяр боккхача лоархӀамера гӀулакх да. Из декхар лоархӀаме долга а ховш ерригга терко тӀаяхийта къахьег Наьсарен района мельзавода партийни организаце (парторганизаце секретарь нов. Альдиев).

ШоллагӀа шу доладеннад цига парте истори Iомадара кружок вӀашагӀтеха. Кружоке пропагандистски болх дика лелабу завода директора, коммуниста М. Борова.

Дешара шу дӀадоладеннача хьалхарча дийнахьа денз кружоко дӀаболабир КПСС кердача Программа проект Iомаяра болх, хӀаьта хӀанз КПСС Программа Iомаеш ба кружоке дакъа лоацараш. «Капитализмагара коммунизмага далар — адамаш дегӀаахара никъ ба» яха раздел Iома а яь «Коммунизма материально-технически база хьалъяр — партеи советски халкъеи керттера экономически декхар да» яха темз Iомаеш ба.

Хан-ханнахьа занятеш хул кружоке. ЦӀаккха йисаяц укх дешара шера кружока заняти оттаяьча хана чакх ца йоаккхаш, хӀаьта ладувгӀаш бараш занятешка хьа дика а ух. Къаьстта занятешка дика ух охранник А. Хаштыров, склада заведующи А. Мальсагов, цеха мастер Н. Шибинский, иштта кхы дуккха бараш.

Программа материалаш Iомаяра занятеш коллектива хьалхашка латтача декхаращца бувзам болаш ю пропагандиста нов. Борова.

Дукха ба кружоке дакъа лоацараш парте решенеш кхоачашъяра шоаш балха боахкача предприяте дика толамаш доахаш. Масала, крупчатника гӀонча С. Альдиева хӀара бетта йола план 110—113 процент кхоачашъю, токара М. Аушева бетта йола план массайолча хана 110—120 процент кхоачашъю. Ужжамо масалаш дукха доаладе йиш я.

Завода кружоке дакъа лоацараша Программа шоаш Iомаярал совгӀа производстве балха боахкача новкъосташка съезда материалаш дӀайовзийташ агитационно-массови болх а бу.

Цхьабакъда, политкружоко беча балхаца кхоачамбоацараш а нийслу. Кружоке дакъа лоацарех цхьабараш занятешка кийч а ца луш ух, дакъа лацац еча собеседованешка, занятешта тӀехьа бус. Цудухьа дӀахо йодача хана кружока болх кхы а тоабара, уж кхоачамбоацараш дӀадахара терко е еза партийни организаце. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья съезда материалаш дикагӀа Iомаейта а производствера болх тоабе а.

Н. ПАШЕННЫХ,
«Сердало» газета штате йоацача пропаганда отдела член.

Новкъостал ду боахама декхараш кхоачашдара

ЦӀаккха ца хиннача тайпара чӀоагӀа къахьегамеи политически хьинар айденна ба тха района юрта боахама къахьегамхой. КПСС XXII-ча съезда исторически решенеша дегаш ураоттадаь болча цар шоай деррига хьинар а низ а тӀабохийт юрта боахамера балхаш толаме чакхдахараи доаханга Iа дика даккхийтараи.

Наьха политически къахьегамеи хьинар айдара новкъостал ду КПСС Программанеи съезда кхыча документаштеи пропаганда еш наха юкъе шерра беча кхетама балхо.

Шурий-товарни фермашка, бригадашка, звеношка, предприятешка, юрта клубашкеи библиотекашкеи съезда документаш довзийташ болх бу 500 гаргга агитатор юкъе волча 33 агитколлективо.

КПСС XXII-ча съезда материалаши решенеши массе тайпарча наха йовзийтара деша хетаяь агитаторий кустовой совещани яьй Предгорненски опытно-производственни боахама партбюрос (секретарь нов. Экаев). Из болх чакхбаккхара юкъеззаб юртарча интеллигенцецара комсомольцаши парте боацарий активи, хӀаьта иштта Iилман болхлойи юрта боахама специалисташи.

Цу боахама кхоалагӀча отделенерча коммуниста Хагаев Шахида кулгалдеча агитколлективо съезда документаш довзийташ болх бу зяьб оахаш болча механизатораШта, свеклаш, хьайбаш леладераШта юкъе. ДикагӀа болча агитатораша Ножаев Усама, Нацагов Ширване, Шинкова Галинас, Ахмадов Билала коллектива хьалхашка латтача декхаращца ювзаш ю шоаш еш йола беседаш. Съезда материалаш тӀайола газеташ дешаш сар-сарахьа беседаш ю цига массаза а болх беш йолча агитпункто. Цун заведующи вола къона коммунист Яндарбиев Мумади касткаста хул механизатораши полеводаши болча.

Массайолча бригадашкеи шурий-товарни фермашкеи хан-ханнахьа арадувл пен газеташ, къахьегама листокаш, цар тӀа дувц социалистически яхь мишта лел.

25 агитатор юкъе волаш я цу боахама йиълагӀча отделенера агитколлектив. Укхаза хан-ханнахьа беседаш ю съезда материалаш ювцаш. Боккха агитационно-массови болх бу нах бахача моттигашка а.

«Красноармейский» яхача совхозе шерра баьржаб КПСС XXII-ча съезда решенешта пропаганда яра болх (партбюро секретарь нов. Амаев). Из хьахьокх цхьоалагӀча отделенерча коммуниста нов. Цобаев Хьамзата кулгалдеча агитколлектива балха опыто. Укхаза хьалда ший балха участок йолаш а съезда материалех лаьца хан-ханнахьа газеташ дешаши беседаш еши ва хӀара агитатор.

Цу отделене дика тӀанйцар КПСС XXII-ча съезда делегат Кагерманов Оалхазар. Цу дийнахьа коммунистически къахьегама бригада полевой стане XXII-ча исторически съезда делегато дувцачунга ладувгӀар а дӀахо шоаш лаьрхӀача планашта цунца дага балар а духьа вӀашагӀкхийтар дуккха болхлой. Цу бригада болхлоел совгӀа цига бар полеводчески свекловодчески бригадай членаш а. ХӀаьта лерхӀа планаш йоккхий я.

Безаме вӀашагӀкхетар дар районни центрерча къахьегамхошца Кагерманова Оалхазара хиннар а. Цо дийцар КПСС керда Программа, съезда ерригга материалаш чӀоагӀа лоархӀам болаш хиларах, укх шера шеде лерхӀарех.

Съезда материалаш кӀоаргга Iомаю партийни дешара системе. ХӀанз 78 кружоке, политшколе, семинарски группе КПСС Программа а съезда материалаш а Iомаеш 1400 совгӀа саг ва, царех 713 кхалсаг а йолаш. Пропагандисташа шоай керттера уйла тӀайохийт съезда решенеша яххача тайпара районан совхозаи хьалхашка латтача хьаддача декхаращца айхха дувзаш дешар вӀаштӀехьдаккхара.

Районе чӀоагӀагӀа бу кхетамий общества лекционни болх. Укх тӀеххьарча хана из тӀаберзабаьб КПСС XXII-ча съезда решенешта пропаганда яра. Цу темашта хетаяь ялх бӀаьннел совгӀа лекци йийшай хӀанз районе. Лекцеш ешара балха юкъеоз боахамий кулгалхой, юрта боахама специалисташ, юртара интеллигенци.

КПСС Программа дешархошта юкъе пропаганда яра дика хьокхам лу Йоккхача АтагӀарча юкъерча школа педагогически коллективо. Цо вечераш ю «Вай да коммунизм хьалъе езараш, вай да коммунизме даха дезараш» яхача темана хетаяь.

КПСС XXII-ча съезда решенеш дӀайовзийташ, массе оагӀорахьара а чулоацам дика болаш а болх бу культура ЦӀеношка, юрташкарча библиотекашкеи клубашкеи.

ХӀанз культура ЦӀеношкеи клубашкеи съезда решенешта пропаганда яра хетаяь вечераш ю производствана хьалха латтаращца, керда язъяьй парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдар духьа района къахьегамхоша лоаттабу къовсам бувцаш йола стендаши витринаши.

КПСС XXII-ча исторически съезда решенеши материалаши дӀайовзийтаро а Iомаяро а районерча къахьегамхой творчески хьинар айду.

С.-Э. ИБРИЕВ,
КПСС Урус-Мартана райкома секретарь.

Оаха яздаьчох хиннар

„Дешарий йоакхо е еза“

Иштта корта а болаш, № 100 йолча «СЕРДАЛО» газета тӀа кепа техаяр № 2 йолча сайрийнарча школа деша багӀарий лерттӀа йоакхо ца яр дувцаш йола критически корреспонденци. Цу корреспонденце хьакъехьа шоаш даьраш дувцаш письмош дахкийтад Грознерча маькх еча комбинатеи № 2 йолча кирпишк еча заводеи директораша Болтенковси Майминеи. Нов. Болтенкова яздаьд, деша ягӀача Апаевай бер детсаде дӀанйцад, аьнна. ХӀаьта нов. Маймина хоам бу болхло Даудов, цун деша аьттув хургболаш, дийнахьарча сменага ваккхарах.

Дика дӀадоладаьд керда шу

Балха дика ка йоалаш чакхдаьккхад дӀадаха шу «Металлист» завода коллективо. Ханал дикка хьалха кхоачашйир семилетка кхоалагӀча шера план. Планал совгӀа 10 эзар сома продукци еннай заводо. Бахача наха 1961 шера планал совгӀа 10 эзар сома менгеш арахийцад, гӀишлош хьалъеращта деннад 5 тонн совгӀа хьастамаш.

Кхы а хьинарегӀа къахьег завода коллективо семилетка диълагӀча шера укх хьалхарча деношка. Шоашкара хьокхамаш гойташ я нов. Месропов Георге кулгалду коммунистически къахьегама бригада. Шоай балха нормаш тӀеххоачашъю маляра Нинциева Марияс, менгеш деча Мархиев Микаила, болхлочо Жульгин Александра, кхыбараша а.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

☆ ☆ ☆

Семилетка диълагӀча шера кхы а доккхагӀа къахьегама толамаш дахара хӀанззе а шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегама вахте увтт Грозненски локомотивни депо машиннаькъахой.

Белгалваьнна дика болх бу къонача болхлочо машиниста помощника коммунистически къахьегама ударник волча Усиков Эдуарда. Цо хӀанзале а кходаьд 2 тонн доагам. Тоннал совгӀа доагам кходаьд тепловоза машиниста помощника, комсомольца Потемкин Виктора.

Царел тӀехьа ца бусаш къахьегаш ба ремонтникаш а.

ХӀара денна шоай балха нормаш тӀеххоачашъеш къахьег Махметхаджиев Увайса, Рыжман Галинас, Митрофанов Владимира, Сердюков Анатоле, кхыбараша а.

Г. АНОХОВ.

Хьинар совдоахаш

№ 32-91 йолча цеха аз хьалхле лелаеча смена коллектив дог гӀоздаьнна накъа енай 1962 шера. Тха цехо шера йоагӀа производственни задани 21-ча декабре кхоачашъяьй, хӀаьта тха смено — 19-ча декабре. Планал совгӀа бӀаьш эзараш сомаш мах бола синтетически этилови спирт деннад оаха дукха езача Даьхенна, къахьегама овсарле планал 12 процент лакхъяьй, хӀаьта продукцега дӀабода мах плано лаьрхӀачул 3 процент лохбаьб.

Тха сменаца 30 саг ва, царех 16 комсомолец а волаш. Завода сменаштеи бригадаштеи юкъе латтача социалистически яхье ялхазза хьалхара моттиг лаьцай тха смена. ШоллагӀа шу да тха коллективо коммунистически къахьегама сий дола цӀи яьккха. Балха тӀа а, цӀагӀа а, наха юкъе а шоаш яьккха сийлен цӀи лакха лоаттаю тха коллектива членаша.

Парте XXII-гӀа съезд хиннача деношка къахьегама вахте эттача тха болхлоша, спирт даккха йоагӀа заданеш 126—130 процент кхоачашйора.

Балха тӀа вӀаши новкъостал делга оамал а хинна дӀаэттад тха смена болхлошта юкъе. 1961-ча шера цеха капитальни ремонт еш бар завода механически служба болхлой. Ремонт чехкагӀа йистеяккха лерхӀаш шоай балха ха йистеяьлча дӀа а ца болхаш царна новкъостал дора тха аппаратчикаша, лаборанташа, машинисташа, мастераша, инженераша. Из бахьан долаш йиллача ханал кхо ди хьалха йистеяьлар ремонт. Цу гӀулакхо йиш хилийтар планал совгӀа дуккха тоннаш продукци яккха.

КхоалагӀчеи йиълагӀчеи квартале тха завода кхоачамхиллал газ яла магалзар мехкдаьтта чакхдоахача заводашта. Из бахьан долаш заводо сентябреи октябреи бетта план кхоачашъяннзар, шера йоагӀа план кхоачаш ца яр кхерам болаш а дар. ТӀаккха вӀашагӀа а кхийтта Грозненски крекинг-заводаи мехкдаьтта чакхдоахача заводаи балха новкъостал де дахар тхо, цу заводаша тха завода кхоачамхиллал газ лургйолаш гӀулакх вӀаштӀехьа а даьккхар. Цо торо хилийтар продукци арахецара план кхоачашъе меттел, тӀеххоачашъе а. Иштта вӀаши новкъостал деш моттигаш кӀезига нийслац тха балха тӀа.

Тха смена юстара латтац общественни балха а. Еррига смена общественни порядок лораяра халкъа дружинана юкъеяхай.

Коммунистически общества членаш массе оагӀорахьа сакхетам лакха болаш, дукха дийша нах хургхилар кхетаду тха коллективо. Цудухьа шоай къахьегама овсарле хадданза лакх а еш, коллектива членаша юкъареи техническии дешар Iомаду. Попова Шуреи Герасименко Шуреи института заочни отделене деша багӀа, ялх саг ва институташкеи техникумашкеи заочни дешаш, хӀаьта бархӀ саг ва болх беча кагирхой сайрийнарча школе дешаш.

Смена укх кердача 1962-ча шера бергболча балха кийчъеннай. Цеха спирт даккхара план укх шера йоккхагӀа я. Дукха къахьега деза из план кхоачашъяра, халонаш а кӀезига нийслургьяц. Цхьабакъда, из оахоша кхоачашъергхиларах бӀубенна да тхо, хӀана аьлча парте кердача Программо — вай мехка коммунизм хьалъяра программо чӀоагӀа дог ура а оттадаь къахьег оаха.

КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъеча шийгара доагӀа дизза дакъа лоацаргда тха коммунистически къахьегама смена болхлой коллективо.

О. КУЗНЕЦОВА,
Грозненски химически завода коммунистически къахьегама смена начальник.

КУРСК. Шовзткъеи пхиъ общественни конструкторски бюро вӀашагӀъеллай города предприятешка. 400 инженеро, технико, болхлочо балхара йистебаьнначул тӀехьагӀа общественни хьисапе кийч а яь, балха юкъейихьай 250 эзар сома маьха пайда луш йола предложенеш.

«Аккумулятор» яхача завода ийс цехе общественни конструкторски бюрош я. Цар керда автоматически линеш хьаю, къахьегама овсарле лакхъергйола гӀулакхаш вӀаштӀехьадоах.

Сурта тӀа: общественни конструкторски бюро членаш — «Аккумулятор» яхача Курски завода коммунистически къахьегама ударникаш. Аьрдехьара аьттехьа — цеха воккхагӀа вола мастер В. И. Должиков, оборудованена ремонт ю слесарь А. И. Зайцев, смена мастер А. А. Тарасов. Уж берригаш а дика рационализатораш ба.

О. Сизова сурт.

ТАСС фотохроника.

Паччахьалкхенна ши миллисн пунт ялат

Дикача толамащца чакхдаьккхад семилетка кхоалагӀа шу Надтеречни района къахьегамхоша. Районерча хьайбаш леладераша 1961 шера паччахьалкхенна дулх дӀадалара план 101 процент кхоачашъяьй. Планах 8 эзар центнер дӀадала дезача дӀаденнад 8100 центнер.

106 процент кхоачашъяьй шура дӀаялара план а. Паччахьалкхенна 26400 центнер шура дӀаяла езача дӀаеннай 27700 центнер.

Къаьна шу къаьстта дика чакхдаьккхад «Надтеречный» совхоза жа Iуша ШаиповгӀар Бисултанеи Товсултанеи. ХӀара 100 жийна тӀехьара цар хьалкхебаьб 114 Iаьхар.

Ше тӀаийца декхараш толамца кхоачашдаьд Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутата доярка Эльмурзаева Зайнапа.

Иштта ший социалистически декхараш тӀеххоачашдаьд доярка Дукаева Маккас а. Ший декхарел совгӀа цо ше гӀулакх деча хӀара Iаттагара яьккхай пхибӀаь гаргга килограмм дукхагӀа шура.

Дукха балхаш даьд тха районе КПСС XXII-ча съездо яххача тайпара лаьттан структура тоаяра а. Кердача, 1962 шера дуккха дукхагӀа дӀаюврргья хьажкӀаш. БархӀ эзар гектар дикагӀа дола лаьтта дӀалоацаргда цар. Районе вӀашагӀъеллай 62 хьажкӀаш лелаерий звено.

Къаьна шу дика чакхдаьккхад районерча механизатораша а. Цар тӀеххоачашъяьй семилетка кхоалагӀча шера йиълагӀча квартала юртбоахама техника ремонт яра план.

Кердача шера тха совхозаша лаьрхӀад паччахьалкхенга ши миллион пунт ялат дохка.

Из декхар дизза кхоачашдара хӀанззе кийчо еш ба районера къахьегамхой. ДӀайийнай 21300 гектар гурахьа дув ялат, аьхай пхийтта эзар гектар зяьб.

А. МАГОМАЕВ,
Надтеречни райисполкома председатель.

Социалистически яхьо лакхъю къахьегама овсарле

Нохч-ГӀалгӀай АССР профсоюзни организацеша партийни комитетий хьалхленца боккха болх бу социалистически яхь дегӀайоалаеш, къаьстта коммунистически къахьегама коллективаши ударникаши яха цӀераш лелае бокъо яккхар духьа лоаттаю яхь дегӀайоалаеш. Парте XXII-ча съезда накъа яха кийчлуча хана чӀоагӀа къахьегаш яр Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив (завода директор нов. Вандюк, хьалхагӀа хинна завкома председатель нов. Щербинин). Съезда сийна лаьца хиннача яхье цун керда формаш гучаяьлар. Уж формаш заводской комитето мога а яь, завода ерригача коллективана юкъе йоаржайир. Масала, нов. М. В. Руденкос кулгалдеча № 21-1 йолча газофракционирующи установка коллективо къахьегама овсарле лакхъяр, арахецаш йола продукци дикагӀа хилийтар, производства культура лакхъяр духьа йолаяь яхь, ерригача Грозне хьаллаьцар. Заводской профсоюзни комитето яьча решенех парте XXII-ча съезда тӀехдика къахьегарца накъа дахар духьа месячник чакхдаьккхар сентябрь бетта, котбаьннараШта яла аьнна памятни ЦӀе ши байракх кийчйир. Цу яхье дакъа лоацаш яр ерригга технологически установкаши гӀонна йола участкаши. Цу месячнике котъяьлар № 25-2 йолча технологически установка (начальник нов. Пицхелаури, профгруппорг нов. Лагутин), товарни установка (начальник нов. Султанов, профкома председатель нов. Гончаров) коллективаш. Завкомо яьча решенех кхы юха хьа а эцаргйоацаш царна елар памятни ЦӀе байракхаш, хӀаьта цар даьха къахьегама толамаш КПСС XXII съезда къахьегама совгӀаташ яхача книжка тӀа дӀаяздаьд.

Массайолча цехий, участкай, бригадай коллективай а къаьсткъаьстача болхлой а хаьдда шоай социалистически декхараш хургдолаш вӀаштӀехьдаьккхад гӀулакх заводской комитето. Яхь ца лелаеш саг вац заводе. Нагахьа санна коллективо е болхлочо ший декхараш кхоачашдаь болх хуле, къахьегама овсарле лакхагӀа хилийтар духьа цо керда, кхы а доккхагӀа дола декхараш тӀаэцаргдолаш нийсбаьб болх профорганизаце. Иштта дора из хӀара бутт чакх а баьнна, бригадо, цехо, заводо лелаяьча яхьа итогаш еча хана. Яхь мишта лел а яхьа итогаш а хадданза ювц стенгазеташ тӀеи «Нефтепереработчик» яхача заводской многотиражка тӀеи, дикагӀа вола 75 болхло Сийлен доска тӀеи 28 болхло Сийлен книжка тӀеи ваьккхав.

Коллективо хьийгача къих боккха пайда баьлар завода. Мехкдаьтта продукташ яхара йола 10 бетта план, ше тӀаийцача декхарга хьежжа, парте XXII-гӀа съезд хьаелла ди тӀакхоаччаш кхоачаш а яь, съездага рапорт делар коллективо. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьлар цу яхье шоашта тӀаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдаь №№ 21-1, 25-1, 25-2, 43-4, 43-5 йола технологически установкаш, хӀаьта дика толамаш дахарах халкъа боахама советеи Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа президиумеи Сийлен грамоташ а елар. Къахьегама Сийле яхача облсовпрофа книжка тӀа а баьхар.

КхоалагӀча квартале даьха толамаш бахьан долаш завода коллективана еннай карара кара тела халкъа боахама советеи Нохч-ГӀалгӀай профсоюзий советеи ЦӀе байракх а 10 эзар сом хьалхара ахчан преми а.

Заводе шерра яьржай коммунистически къахьегама коллективаши ударникаши яха цӀераш яхар духьа лелаю социалистически яхь. Цехий общи собранеша могаярах из сий дола цӀи еннай кхо бӀаь совгӀа болхло, инженерно-технически болхло, гӀулакхера саг юкъе волча 8 коллективана. Завкомо геттара нийса гӀотта а даьд, завода коллективо дизза хьал а лаьцад коммунистически къахьегама завод яха цӀи яккхар духьа яхь йолаярах дола дош. Из йолаяь дукха ха яц, ши бутт мара, цхьабакъда, цунах баьнна пайда хӀанзале а дика гуш ба, къаьстта а къахьегамеи производственнии дисциплина чӀоагӀъяра гӀулакха. Мехкдаьтта чакхдоахача болхлоша массанахьа къовсам болабаьб тоабенна производственни дезал вӀашагӀтохар духьа. МоллагӀа а харцахьа даь хӀама ерригача коллективо ца дувцаш дитац.

ЧӀоагӀа терко тӀайохийт завкомо заводо кхыча предприятешца лелаеча яхьа. Партийни организацеи администрацеи дага а яьле, шо-шоашца яхь лелаеча предприяте шоай делегаци йохийт, балха опыт дӀа-юха эца, аьле. Масала, № 25-1 йолча установка начальник нов. Шейко, воккхагӀа вола оператор нов. Тарасова, кхыбараш юкъе а болаш делегаци яхийтай Новобакинскии Красноводскии мехкдаьтта чакхдоахача заводашка. Уж цигара цӀакхаьчачул тӀехьагӀа профсоюза-боахама активе цар отчет оттайир завкомо, цул совгӀа, шоашца яхь лелаеча заводий коллективай балха опыт дикагӀа наха дӀаювзийтар духьа из кепа теха араьккхай «Нефтепереработчик» яхача многотиражни газета тӀа. Белгалдаккха дезаш да, хьалха латта къахьегама методаш дӀайоаржаяра а балха юкъеяхьара а гӀулакха завкома ший йоккхача профактиво чӀоагӀа новкъостал деш хилар. Каст-каста Грозненски крекинг-завода технологически установкаш йолча акхар болхлой дӀа а ух, цар бараш ераш болча хьа а ух.

Ший балхацара дакъа лоархӀ завкомо рационализацехи изобретательствахи. Заводера хӀара виълагӀа вола болхло рационализатор хургволаш вӀаштӀехьдаьккхад цо гӀулакх. Цудухьа тамаш яц 1961 шера 11 бетта 714 рационализаторски предложени, усовершенствовани, изобретени хьачуенна хилар. Из чӀоагӀа лоархӀаме гӀулакх да 1961 шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

ХӀанзале а 250 эзар сом гаргга паччахьалкхен ахча кходаь баьннаб рационализатораш. ДикагӀа бола рационализатораш ба № 21-1 йолча установка слесарь нов. В. Г. Коробченко, № 42-5 йолча установка оператор нов. А. А. Колесников, контрольно-измерительни приборий цеха приборист вола цехкома председатель нов. Попанский, дуккха кхыбараш.

Из деррига а цхьана хьавӀашагӀтехача производства болх тоабара новкъостал ду цо.

ДӀадахача шера шоай балхаща нийслуш хинна кхоачамбоацараш юкъера дӀа а доахаш, балхаш тоадергдола керда формаш юкъе а кхухьаш, семилетка диълагӀча шера планаш ханал хьалха кхоачашъе йолаеннай Нохч-ГӀалгӀайчен промышленни предприятей коллективаш.

С. ЧУХАРЕНКО,
Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа къахьегамеи алапеи отдела заведующи.

Хьайбай боахам — индустриализаце ларда тIа

Семилетка кхоалагIча шера республика дукххача боахамашеи районашеи дика толамаш даьхад хьайбаех йоала продукташ дIаялара паччахьалкхен план кхоачашъеш.

Укх статья тIа са дувца безам ба шоай чурча торонех пайда ца эцача, хьайбаш леладерий къахьегам вIаштIехьа ца боаккхача, балха дикагIа йола методаш производствана юкъе ца йоалаеча нахах.

Ховш ма дий, ворхI шера планах мадоаггIара дегIа ца доагIаш тIехьадусаш дуккха боахамаш долга. Масала, 1961 шера Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе МагIалбика района «Ингушский» совхозе, «Надтеречный» совхозе доахани Iаьсийи дейнад во кхабари чудоахка моттиг во хилари бахьан долаш.

Республика колхозашкеи совхозашкеи хIанз а дукха доахан дов. Уж довргдоацаш Iалаьмате чехка цхьа хIама де деза. Доахан довлга чехкагIа дIадаккха йиш я общественни хьайбай боахам индустриализаце ларда тIа баьккхача. Из да бIаррчача шера доахан дика кхоабаргдолаш а дикача моттиге лоаттадергдолаш а хьалаш хилийтар. ТIаккха бIаррчача шера Iай а аьхки а цахаддаш дукха продукташ яха йиш я.

Совхозашка шура мел йоаккх хьожаргда вай: аьхки (июньи июльи бетташ) юккъера лаьрхIача цхьан Iаттагара 214—235 килограмм, гурахьеи Iайи (ноябрьи декабрьи бетташ) 92—100 килограмм. Цу тайппара, Iана замалахь йоаккхаш йола шура шозза совгIа кIезиглу.

ХIана кIезиглу из? Фуд цун бахьан?

Етт бетташ йола ха 300 ди йIаьхлу. Даьча тохкамаша хьахьекхад аьхки йоаккхача шурийца нийсйича шийлача хана — октябрь, ноябрь, декабрь, январь, февраль бетташка 48 проценти март беттагара сентябрга кхаччалца 52 проценти шура йоаккхаш хилар. Иштта йоккха эргало хила йиш яц йIайхачеи шийлачеи ханашка йоаккхача шурийна юкъе. ТIехъяьлча а 6—8 процент мара хила ягIац из. Доахан дика ца кхабар бахьан долаши чудоахкаду моттиг во хиларахи да из.

Аьхки доахан чудоахкаде а е царна даа доакъар тIакхахьа а дезац. Доахан дажаш хул. ХIаьта Iай доахан чудоахкаде а доакъар дехка а деза. Цу хана де мадоаггIара гIулакх ца деш хиларах доахан кIалдус, дукха довш моттигаш нийслу. ХIаьта кулг-кара гIулакх деш хилар бахьан долаш хан-ханнахьа доакъар дилла, хий моладе, кхо дIадоаккхаш кхий цIенделга вIаштIехьдаккхац. Цу дерриганеша а доахангара йоаккха шура кIезигйолийт. Специалисташта хетачох из да шийлача хана шура кIезиглуш хилара керттерчарех цхьа бахьан.

Цу балхашта механизаци йича иштта хургдацар гIулакх. Доаханна дулх тIакхийттад, яхаш дувц аьхки, хIаьта шийлача хана цхьаккха хIама хьоадац цу хьакъехьа.

Уж кхоачамбоацараш дIадаха йиш хургйола никъ цаI мара бац — из хьайбай боахамерча балхашта механизаци яр, хьайбай боахам индустриальни ларда тIа баккхар да. Хьайбаш леладераш раьза бар цу гIулакха, цхьабакъда, цар низ дIакхачац из де. Цудухьа цу балха царна новкъостал эш. Республика колхозийи совхозийи доахан доахкача карташка асфальт юллаш, доакъар Iодоаккхаш, из доахана дуллаш, кхий цIендеш, хий моладеш, доахан детташ деча балхашта механизаци е йиш хургйола оборудовани, машинаш луш новкъостал де деза вай промышленносто.

Цу тайппара, хIанз вайна хьалхашка латта керттера декхар да махулла чехкагIа республика хьайбай боахам индустриальни ларда тIа баккхар. Цо йиш хулийтаргъя хьайбашкара йоала продукташ дикагIа а дукхагIа а яха, йIайхача а шийлача а ханашка хIама ца эшшаш уж цхьатарра яха, доахан гIел ца долийташ кхаба.

А. ЖУРБИН,
Нохч-ГIалгIай АССР-а юрта боахама министра заместитель.

Мехкдаьтта зехьа дов

Ханал 20 ди хьалха шера план кхоачаш а еш, хьамсарча Даьхенна планал совгIа дуккха эзараш тоннаш мехкдаьтта а луш, чакхдаьккхар семилетка кхоалагIа шу «Малгобекнефть» НПУ шоллагIча промысла № 2 йолча тха бригада. Ерригача коллективо хьинар тIадахийтта къа а хьегаш, дуккха геолого-технически гIулакхаш чакх а доахаш, баьккха из толам кхы а боккхагIа хургбар, нагахьа санна цхьаццайола новкъарленаш ецаре.

Бригада даьккха дерригa мехкдаьтта дIаэцилга Iалашдац «Малгобекнефта» НПУ мехкдаьтта дIаухийтача цехо, хIаьта тха тхоай из мехкдаьтта лоаттаде моттигаш а яц. Оахош хьадаьккха мехкдаьтта орашка лоаттаде дезаш хул тхо. Из чудотта моттигаш мукъаяллалца цига латташ йоаккхача хана мехкдаьтта дукха эшалу, дов.

Цхьаккха килограмм ца дойтара тIехьа къовсам а лоаттабеш, дукха къа а хьегаш оаха хьадоаккха мехкдаьтта лорадара, доа ца деш кхача деззача ханнахьа из дIакхачийтара цхьаккха хIама деш бац мехкдаьтта дIаахийтара цеха кулгалхой (цеха начальник нов. Пурахин).

Из доккха зулам да.

Шоаш селла хала хьадоаккха мехкдаьтта иштта доадеш бIаргадайча дега чIоагIа бохам боал мехкдаьттахошта.

Из кхы дIахо ла йиш яц!

И. СЫЧЕВ,
№2 йолча промысла мехкдаьтта даккхара мастер.

САХЬАТИИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН МАХ ЛОХБАР

СССР-а Министрий Совета решенех 1962 шера 1 январе денз кулгех доахкадеча, киса леладеча, истола тIа лоаттадеча сахьатий мах юккъера лаьрхIача 18 процент лохбаьб. Цунга хьежжа лохбаьб сахьаташта эшача запасной оатхалий мах а.

Иштта сахьаташ дохкара паччахьалкхен мах лохбарах бахача наха шера лаьрхIа 120 миллион сом пайда баргба.

(ТАСС).

Дика дIадоладаь гIулакх

КПСС XXII-ча съезда решенеша къахьега чIоаггIа дог гIоздаьккхад Сунженски района хин боахама управлене болхлой. Йиллача ханал хьалхагIа оросительни сеть тоаяь яккха лаьрхIад цар. Шоай дийнахьара балха норма тIехкхоачашъю болхлоша К. Ф. Лихомтова, Г. Г. Попова, И. А. Капаева, кхычар а.

Оросительни сеть тоаяь ца Iеш, шоай администрацеи юххьанцарча партийни организацеи инициативах Ленина цIерахча колхоза шефал деш новкъостал ду хи боахама болхлоша, хьажкIаш мишта дикагIа хьувкъийта еза дIахьокхаш болх бу. Шоашта лаьттан участок къоастае аьнна цар дехарах колхоза правлене 35 гектар лаьтта къоастадаьд царна.

ХьатIадоагIача шера хьажкIаш дикагIа хьувкъаргйолаш хIанззе а кийчо ю болхлоша. Моттигера удобренеш ехк лаьтта кийчду. ХIанззехьа а 210 тонн кхо диллад кхашка болхлоша. Гектара тIа 25 тонн юллаш кхашка кхо дилла лерхI цар. Кхо дуллача дика болх бу шофераша И. К. Ибрагимова, А. О. Акиева, грузчикаша М. А. Коренькова, Т. А. Шкрюма. БIаьстана кийчо еш деча балхашта хьалхле лелаю агронома М. Н. Донилейкос. Еррига хьажкIаш квадратно-гнездови хьисапе дIаювргья оаха, йоах болхлоша.

Дукха езача Коммунистически парте мехка хьалхашка оттадаь декхараш практически кхоачашдеш шоашкара доагIа дакъа лоац района хин боахама болхлоша.

М. САНИН.

ВОЛГОГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Себряковски цементни завод коммунистически къахьегама предприяти я.

Себряковски цементни завода болхлоша семилетка кхоалагIча шера план 17 декабре кхоачашйир. ДIадахача шера хинначул продукцега дIабода мах 18 процент лохбаьб.

Производственни процессашта автоматизации механизации еш дукха хIама ду заводе. Цемент ю пишкаш укх шера автоматически лелае йиш йолча яьхай.

КПСС XXII съезд хула ха тIакхоачаш дIайолаяь къахьегама ударни вахта дIахо а йихьа, цемент еча болхлоша заданел совгIа эзараш тоннаш цемент еннай мехка.

СУРТА ТIА: Себряковски цементни завода цемент ю клинкера пишкаш.

С. Курунина сурт.
ТАСС фотохроника.

Дебаде дикача фух дола доахан

Хьайбай боахаме керттердар да дулх, шура, тха, фуаш дукхагIа дахар.

Дика кхаьбачеи дика гIулакх дичеи фух долча хьайбаша фух доацарел дукхагIа продукци лу цунга кIезигагIа къахьегами средствашu дIа а йодаш.

Грозненски района «Горячеисточненский» совхозе дIадахача шера 11 бетта фух доацача доахангара цхьан Iаттагара лаьрхIа 1829 килограмм шура яьккхай, хIаьта фух долчаргара — 2666 килограмм, е 837 килограмм дукхагIа. Фух долча доахангара цхьа килограмм шура йоаккхаш 0,8—0,9 доакъара единица мара яханзар, хIаьта фух доацачарга — 1,2—1,5 килограмм. Иштта башхало йолаш хул из къоначa хьайбай — доахана, хьакхарчий, же, коа тIарча оалхазарий а.

Партеи правительстваи боккха теркам бу фух дола хьайбаш дебадара. Укх тIехьарча шерашка вай мехка доладаьд дикача фух дола 40 тайпа совгIа доахан, жа, хьакхарч, коа тIара оалхазараш.

Вай республике хIанз а кхоачамбалла дац дикача фух дола хьайбаш.

Дикача фух долча доахана бугIашца моттигера доахан лелийташ керда тайпа доахан дебаделга керттердар да вай хьалашка. Дикача фух дола доахан дебаде деза дик-дикагIа дола доахан хьа а къестадеш, уж дебадарца, дика кхабарца, царна чIоагIа гIулакх дарца. Къаьстта теркам тIабахийта беза искусственни осеменени яра, цо сихдергда дикача фух дола хьайбаш чехкагIа дебаделга.

Шура яккхара хьакъехьара декхар латт дукхагIа а дикагIа а шура яккхарца, шурий хьоанал лакхъярца. Из де деза дикача фух дола хьайбаш дебадарца а дикача фухи моттигерча хьайбаехи дараш вIашагIъэдеш керда тайпаш хьадарца а.

Хьаьна шура луш дола доахан къоастаде деза, шерра пайда эца беза цу доаханах йолча бугIай фуца доахана искусственни осеменени ярах. Цу гIулакхо йиш хулийтаргья укх гарггарча шерашка хьаьна шура луш дола доахан дуккха дебаде а царгара боала пайда лакхбе а.

Племенной болх дика вIаштIехьбаккхара новкъостал дергда дикача фух дола доахан чехкагIа дебаде, кIезигагIа къахьегами средствашu дIа а йолхаш цар луш бола пайда лакхбе.

И. ВАЙНЕР,
зоотехник.

Къахьегама овсарле лакхъеш

КПСС XXII съезда решенеши цу съездо наха хьалхашка оттадаь декхараши кхоачашдара тIехь къовсам а лоаттабеш, керда къахьегама толамаш доахаш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Советски халкъа керттера экономически декхар — коммунизма материально-технически база хьалъелга — дика камаьхал а йоалаш кхоачашдара йизза хьагуча а йоахаш, пайда эца беза ерригача торонех, лакхъе еза технически прогресс.

Мишта кхоачашду тха завода коллективо из декхар? Дика камаьхал а йоалаш кхоачашъяьй валови продукци арахецара соахкара план. Къахьегама овсарле лакхъяра даькъе 1961-ча шера план 103,7 процент кхоачашъяьй. 1958-ча шера денз 1961-ча шерага кхаччалца йолча юкъагIа 17 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Производствера гучаяьхача чурча торонех дикагIа пайда эцара рационализаторски предложенеш юкъекхувлара, технологи тоаяра, кердача техникаца балхаш де далара наькъаца Iалашдаьд къахьегама овсарле дегIайоагIилга.

Къахьегама овсарле лакхъяра доккха беркат доалаш гIулакх да ремонт ца еш установкаша болх беш йола ха йIаьхъяр. Нагахьа санна 2—3 шу хьалха завода установкаша ремонт ца еш 90 дийнахьа мара болх беш хиннабеце, хIанз, коллективо даь балхаш бахьан долаш, из боарам 200 денга дIакхаьчаб, цхьабакъда, тха установкаша кхы а дукхагIа балхаш ду ремонт ца еш. Масала, ремонта юхасоцае ца езаш 338 дийнахьа болх бир № 1 йолча установка, № 3 йолча установка — 288 дийнахьа, № 6 йолчо — 420 дийнахьа, хIаьта № 10 йолча установка — 703 дийнахьа.

Фу пайда боал цох заводa? Диззача шера сацца нза болх беш хилча, къаьсттачa установка чакхдоаккхаргдар миссел мехкдаьтта совнагIа чакхдаккха йиш хулийт цо.

Ремонт ца еш установкаша беш бола болх совбаккхара чотах 3310 эзар сома маьха продукци дукхагIа арахийцай, хIаьта продукцега дIабода мах 84 эзар сом чухнахьа а баьккхаб.

Къахьегама овсарле лакхъяра даькъе завода доккха беркат даьннад рационализаторски балхах а. ХIара дийнахь-бус установкаша чакхдоаккха мехкдаьтта 650 тонн дукхагIа хулийташ йола рационализаторски предложенеш кийч а яь, уж балха юкъехьолга Iалашдаьд тха рационализатораш а. Къахьегама овсарле лакхлулга юхадетташ дола «сакхаташ» гуча а доахаш, юкъера дIадоах. Къахьегама овсарле лакхъяра дукха беркат даьннад тха дикагIа болча рационализаторашкара. Уж ба № 3 йолча установка начальник Мельников, № 4 йолча установка начальник Дудник, № 1—2 йолча установка начальник Абасалиев, инженераш Стерленко, Бычкова, иштта дуккха кхыбараш а.

Ремонт ца еш установкаша болх беш йола ха йIаьхъярои дийнахь-бус цар чакхдоаккха мехкдаьтта алсамдаккхарои — алхха цу шин гIулакхо, дIадодар лоадама хIама а доацаш, торо хилийтар заводага мехкдаьтта чакхдаккхара даькъе ворхI шера планах 1964-ча шера оттадаьча боарамашка 1961-ча шера дIатIакхача.

Цул совнагIа къахьегама овсарле лакхъю халача балхашта механизации автоматизации еш а. Балха юкъейоалаяьй Грозненски Iилматохкама институтеи Грозненски нефтяной институтеи Iилман болхлоша кийчъяь доддашехьа а мехкдаьтта продукташ миштай автоматически хьахойташ йола прибораш. Мехкдаьтта продукташта перекачка яра операцешта автоматизаци еш дола наькъаш лехад завода проектно-конструкторски бюрос.

Къахьегама овсарле лакхъеш къаьстта дукха балхаш даьд завода коллективо КПСС XXII съезд хинначул тIехьагIа. ЧIоагIа ца тоъаш йола реагенташ Iалаьмате дукха мукъайоалийташ а ремонт яра балхашта дуккха а кIезигагIа къахьега дезаш а болча, Грозненски Iилматохкама институто лехача кердача наькъаца болх беш я хIанз бензин цIендеш йола установка.

Къахьегама овсарле 50 процент лакхлургйолаш № 9 йола установка эргаяьккха тоаяра балхаш укх деношка йистедоалаш да. Цу боарамагIа къахьегама овсарле дегIайоагIаргйолаш завода проектах 1962-ча шера эргаяьккха тоаергйолаш я №10 йола установка а. Цул совнагIа, Грозненски нефтяной института Iилман болхлой новкъосталца, № 5—6 йолеи № 15 йолеи установкаш эргаяьха тоаяра а парафин дIачу-хьачу доассадара даькъерча халача балхашта механизаци яра а проекташ кийчъеш я завод.

Цу тайпара къахьегама овсарле хадданза дегIаахийтара лакхехьа вай дийцараш а, уж санна, кхы дуккха а балхаш деш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив.

Даьраш кIезига дац. Цхьабакъда, хIаьта а белгалдаккха деза, тха балхаца хIанз а дуккха кхоачамбоацараш хилар, ерригача торонех бизза пайда эцаш ца хилар. Дукха пайда баргбола технологически гIулакхаш чакхдоахилга хIанз а мела леладу, кулгалхой а болхлой а берригаш бац рационализаторски балхаца хьинаре дакъа лоацаш, материально-технически завод Iалашъяра даькъе а дукха кхоачамбоацараш да.

1961-гIа шу толамца чакхдаьккхача тха завода коллективо кхы а дукхагIа низ тIабахийта, кхы а хьинарегIа къахьегаргда, белгалдаьха кхоачамбоацараш дIа а доахаш, семилетка диълагIча шера план а къахьегама овсарле а лакхъяра даькъера КПСС XXII съезда решенеш сийленца кхоачашъяра.

Н. БОНДАРЕНКО,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода керттера инженер.

Да воаца комбайн...

Сай гIулакха Пхьилекъонгий-Юртарча хьакхарчий ферме ваха везаш нийсделар са.

Из дар саррахьа. ХIа аьнна со ферме дIакхоаччаше а мичара дера ца ховш дохк тIадера. Лакхача йоархIашта юкъе гIолла шортта со водаш, цIаьхха бIарг кхийтар са гаьна йоаццаш лаьттача цхьан унзарча хIамах. Сайна могар дир аз из фий хьажа гIерташ. Се дика ца вуххьаше а, аз чIоагIо йир фуннагIа хуле а из фий ца хайча дIа ца ваха, аьнна.

ДIаюхе мел вода дикагIа бIаргагора тхьовра сона унзара хийтта, цкъа со кхераваь хIама. Сона бIаргадайнар бакъде хала дар. Из яр... комбайн. Ялат чуийду комбайн.

— Ер мишта нийсъеннай укх эрий ара? Лоа гулде йоалаьй-хьогI ер? — аьнна дагадехар сона.

Комбайно из болх бу оалаш ер дегI доаккхаш сона цIаккха хезадацар.

ХIанз а латт из миска комбайн михо еттача шокарга гIайгIане ла дувгIаш, догIо йошош, маьлхо йокъош, денгара денга дукхагIа мукх а юаш.

«Назрановский» совхоза директорага нов. Воробьевга цхьа хаттар дар са:

— Эрий ара дIакхесса латта комбайн маца цIайоалае дага ва хьо, новкъост директор?

Днизa даргдоацаш цхьаькха а да. Махулла сихагIа гучаваккха веза цу комбайна тIа болх беш хинна механизатор (нагахьа санна из цIи цунах яккха йиш яле). Сона хет юртбоахама техникана иштта «доал» дарах бехке бараштa де мадоагтIара таIазар де района кулгалхой а прокурор а оарцагIа баргба, аьнна.

Из сихагIа мел ду дикагIа да!

Совхоза директорага нов. Воробьевга мискача комбайна биографи аз дIаоал. Цун марка РСМ-8 я, заводской номер — 3172.

П. САЛМАНОВ.

Деккхараш кхоачашдаьд

Семилетка кхоалагIча шера Первомайски района Орджоникидзе цIерахча колхоза хьайбаш леладераша шура яккхара план 108 проценти дулх — 106 проценти кхоачашъяьй.

Шоаш леладеча доахангара, хIара Iаттагара 1600 килограмм шура яккха дош деннадар дояркаша. Ший дош тIехкхоачашдаьд Долакова Хьавас. Шоай болх дика бу дояркаша Валиева Ханифас, Хамхоева Лемкас, кхычар а.

Хьайбаш Iангара дахара дика кийчо яьй хьайбаш леладераша. Керда кхий даьд, долаш долчоа ремонт яьй, кхоачамхиллал гIожа а моша а доакъар Iалашдаьд, из хьайбаш латтача хьатIаэзад.

Коммунистически парте XXII-ча съезда решенеша дог гIоз а даьккха къахьегаш ба Орджоникидзе цIерахча колхоза хьайбаш леладераш. Семилетка диълагIча шера кхы а дикагIа къахьегаргда оаха йоах цар.

М. ЛЬЯНОВ.

ДУКХАГIА ПАЙДА ЭЦА МОТТИГЕРЧА УДОБРЕНЕЕХ

Юрта боахама культураш массаза а дика хьувкъаргйола, хьайбашкара йоала продукци алсамъяргйола наькъаш белгалдаьхад КПСС Программа тIа. Царех цхьа никъ ба дIайийна культураш массанахьа а дика хьувкъаргйолаш лаьтташ тоаделга.

ДIадахача шера юрта боахама культураш дика хьийкъар вай республикерча дуккхача колхозашкеи совхозашкеи. Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхозо хьажкIаш дIайийнача 2 эзар гектар долча кхай тIара хIара гектара тIара 39,3 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьлар, хIаьта Кагерманов Оалхазар керте латтача коммунистически къахьегама бригадо 410 гектарах хIаране тIара 51,5 центнер хьажкIий яьккхар.

Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделене хьажкIаш дIайийнача дерригача лаьттах хIара гектара тIара 43,1 центнер хьажкIаш чуийцар, хIаьта цу отделене Кусиева Зайдат керте латтача звенос 30 гектарах хIаране тIара фуалъяьхача хьажкIий 92 центнер яьккхар.

Шекара свеклаш кхеяра даькъе дика камаьхал йоалаш къахьийгар «Гудермесский» совхоза къахьегамхоша. 300 гектарах хIаране тIара юккъера лаьрхIача 270 центнер шекара свекла яьлар укхаза. К. Айберитаевас кулгалдеча звенос 22 гектарах хIаране тIара 460 центнер шекара свекла яьккхар.

Юрта боахама культураш иштта дика хьийкъа моттигаш кхы дуккха а я.

Вай цIераш яьхача совхозашка а иштта кхычахьа а юрта боахама культураш дика хьувкъара керттерчарех цхьа бахьан да моттигерча удобренеех лерттIа пайда эцар.

Шаьла районе дерригача оахача лаьттах хIара гектара тIа 15 центнер кхоачаш хIанзале а кхо диллад, хIаьта МагIалбика районе — 1,4 центнер, Наьсарен районе — 2,5 центнер, Надтеречни районе — 3,1 центнер мара дилладац.

Шаьла района «Джалка» совхозе гурахьа зяба оахача лаьттанна кIал а дохийташ 2500 тонн совгIа ширадаьнна кхо диллад. ХьажкIашцареи шекара свеклашцареи балхаш дикагIа леладеш болча вай республикерча дуккхача къахьегамхоша минеральни удобренеш а эеш дукха кхо диллад шоаш къахьегаргдолча лаьтта.

1000 тонн гаргга кхо кийчдаь а цох 700 тонн хIанзалехьа ший кхай тIа дилла а яьннай Кагерманов Оалхазара бригада. 700 тонн кхо диллад ший участке Мальсагов Османа звенос а. Кхо кийчдеш а кхашка дIакхухьаш а ба хIанз цу совхозий къахьегамхой.

Кхо, компосташ, иштта кхыйола моттигера удобренеш яхкача лаьтташка дикагIа хьувкъ еррига юрта боахама культураш. Почвенно-климатически хьалаш моллагIаш хилча а, дIайийна культураш дика хьувкъийтаргйолаш лаьтташ тоаду моттигера удобренеш яхкаро. Уж удобренеш шортта кийчъе а, маэшша уж кхашка яхка а торонаш я вай республикерча колхозашкеи совхозашкеи, цхьабакъда цу торонех эца боаттIача тайпара пайда эцац цхьадолча боахамаша.

Моттигерча удобренеех дикагIа пайда эцара къаьстта планаш оттае еза колхозашеи совхозашеи кхо Iоадара хIара ферманна къаьстта заданеш а луш. Цу планаш тIа белгалдаьккха хила деза хIара бригадо мел, мичара, маца, малагIча культурашта кхо дилла деза.

0,7—1 метр кIоаргали, 8—10 метр шорали, чутасса деза кхо дукха-кIезига хиларга хьежжа дIоахали а долаш, хIара хьайбаш кхоабача ферме лаьрххIа ор а даьккха, цу чу Iоаде деза кхашка дIадахьа кийчдеш дола кхо. Лаьтта Iочухерцаргдоацаш, ора пенаш хьекха хилийта деза. ТIо е колхозашкеи совхозашкеи йолаш йола кхы тайпа материал а йилла чIоагIъе еза цу ора пхо.

Хьайбаш латтача моттигашкара хIара денна дIатIа а озаш, дIоаххала, дехьарча а сехьарча а пенашца хьалдотта деза кхо, юкъе гIолла кхо дIакхухьаш йола транспорт леларгйолаш 2 метр юкъ а юташ. Ор чу Iочудилла кхо чIоаггIа тоIаде деза, из чIоагIагIа мел тоIаду кIезигагIа дIадоал цунцара азот, пайданагIа хул из культурашта.

Хьайбаш латтача моттигашкара Iан хана дIахьош дола кхо хьошшехьа а кхашка дIакхахьа мегаргда. КIал ча а хьерцаш, 1,5—2 метр лакхал а долаш цига Iодоассаду из. Из болх бича, бIаьсти оахам деча хана, лаьттана дикагIа долчча тайпара ширадаьле хул кхо. ДIаювча культурашка а, лаьттанга а хьежжа хила беза кхо диллара боарам. Массанахьа а цхьатарра чакхдоаккхаш дуллаш хилча, хIара гектара тIа 15—20 тонн кхо дилла деза. Юрта боахама культураш дикагIа хьувкъ органически удобренеех минеральни удобренеш етташ хилча.

Шоаш юрта боахама культураш дIаювш долча дерригача лаьтташ тIа моттигера удобренеш яхкара, еррига торонаш оарцагIа а яьха, сухал бе беза республикерча совхозашеи колхозашеи.

И. МАЛЬСАГОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР совхозий треста воккхагIа вола агроном.

«Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промысла дикагIа вола оператор-диспетчер ва Трегубов Александр. Ший болх дика бовзаш, чIоагIа дукха безаш, коллективо сий деш ва из. Доккхийча толамаща накъа вера из кердача шера. Толамаш совдоахаш къахьегаргда аз дIахо, яхаш ва нов. Трегубов.

Сурта тIа: оператор-диспетчер Трегубов Александр.

И. ПЛИЕВА сурт.

Доазол дехьара

Керда шу—керда денхараш

ВАРШАВА, 1 январь. (ТАСС). Халкъа Польша дlадоладу керда шу, 1962 шу, пятилетка шоллагlа шу, дlадахача шера даьхача доккхийча толамий итогаш а яь. Хьалхехьа а даьча лоархlамех пятилетка хьалхарча шера промышленни производство хlама ца эшшаш 11 процент лакхъеннай.

Промышленноста керттерча доакъошка, къаьстта аьлча энергетике, металлурге, кlора а цементни а промышленносте дуккха лакхъяьй шера йоагlа заданеш. Шахтераша планал совгlа цхьа миллион тонн кlор баьккхаб. Кхы кlезигагlа дац металлургий, химикий, текстильщиккий толамаш а.

Планах 4 процент мара лакхъе ца лаьрхlача метта юрта боахама производство 8,4 процент лакхъяьй дlадахача шера.

Ерригача шоай торонех пайда а эцаш, советски халкъаца а дерригача социалистически мехкий халкъашца а долча доттагlленцеи барт-цхьоагlонцеи чlоагlало а лувцаш, цу толамаша польски къахьегамхошка торо хулийт шоашта хьалхашка пятилетка шоллагlча шера доккхий керда декхараш оттаде.

ТlОМ ЦА ХИЛИИТАРА ШИИНА МОГАР ДЕРГДА СОВЕТСКИ СОЮЗО

КАНБЕРРА, 2 январь. (ТАСС). Кремле кердача шера нах вlашагlкхийттача СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева даь къамаьл австрийски газеташа тахан хьалхарча оагlонаш тlа кепа техад.

Советски правительствана хьалхле лелаечо даьча къамаьлах хоам беш, австрийски газеташа къоастаю тlом ца хилийтара де йиш мел яр дергда кердача, 1962 шера Советски Союзо яха моттиг.

ДОККХИЙ ТОЛАМАШ

БУХАРЕСТ, 2 январь. (ТАСС). Дlадахача шера хьайбай боахам дегlабоалабеш дика толамаш даьхад Румыне коллективни юрта боахамий болхлоша. 1960 шерачул дахка доахан 60 проценти жа 40 проценти дукхагlа дебадаьд цар. 1965 шера кхоачашъе аьнна оттаяь хьайбай боахам дегlабоалабара заданеш кхоачашъяьй 2400 коллективни юрта боахамо. Цу боахамашка 100 гектар лаьтта лоархlаш 22 бежан да хlанз.

Инде мехкдаьтта промышленноста хьалхара завод

ДЕЛИ, 1 январь. (ТАСС). Шера 750 эзар тонн мехкдаьтта продукташ хьае низ бола паччахьалкхен сектора мехкдаьтта чакхдоаха хьалхара завод болх бе йолаеннай тахан Инде. Гаухати яхача районе (Штат Ассам) Румынски халкъа Республика новкъосталца хьалъяь Инде мехкдаьтта къонача промышленноста хьалхара завод болх бе йолайолийтача баьхкар Инде премьер-министр Неру, Румыне мехкдаьттан химически промышленноста министр Флореску, Инде мехкдаьтта министр Малария. Завод йолаялийтара хетаьча гlишлош ерий митинге къамаьл деш, премьер-министра Неру белгалдаьккхар Инде эггара хьалхара паччахьалкхен мехкдаьтта чакхдоаха завод болх бе йолаялийтаро индийски экономика дегlаахара керда оагlув хьаеллаш хилар. Цо чlоагlа баркал аьлар завод хьалъеш доттагlлен тlехь новкъостал даьча румынски специалисташта, геттара лоацача хана завод хьалъяь яккхарах берригa гlишлош ераш даькъала бийцар. Даьхен мехкдаьтта чакх а доахаш, мехка бензин, фаткен, дизельни доагор, кхы дуккха мехкдаьтта продукташ лургья заводо.

Инде кепа йоазоно белгалдоаккх, Гаухате мехкдаьтта чакхдоаха завод болх бе йолаялийтаро Индерча мехкдаьтта компаней доазол дехьарча монополешта кхы цlаькха а хlама тохаш хилар.

„Де лаьрхlар дохар“

ПАРИЖ, 1 январь. (ТАСС). «Юманите» яхача газета тlа араьлннай цун керттерча редактора Рене Андрие передовой статья. Дlадахача шера Франце боахама итогаш тохк цу тlа. «Де лаьрхlар дохар» — иштта йоах статья автора дlадахача шера итогех. Дукха ха йоаццаш французски паччахьалкхенна керте латтачо радиои телевиденеи гlолла дlадахача шера итогашта «ше раьза хилар» дувцаш къамаьл деш цунна шоаш раьза ца хилар къайладахьанзар кхыметтел проправительственни болча комментатораша а.

Французски правительства гlулакхашеи цунна карагlдаьннарашеи дог гlоздоаккхаш хlама даьдац Р. Андриена хетачох. Мехка хьалхашка латтача ирача проблемех цхьаккха а къоастаьяц инарала де Голле.

1961 шера де Голле дlабоаккхаргба аьнна тlом Алжире дlахо а беш латт. Цу тlеман ший берча lаьдалан тlехьашка хьула а луш, паччахьалкхен аппарата ерригача звеноша хьал а лоацаш, «къайлагlарча тlемца кийчъеннача организаце» ший филиалаш шеръю, бехк-гунахь доацаш террористически зуламаш ду, саботаж лелаю, нах боабу, цу дерриганешца гражданскн тlом хилара кхерам тlа а оттабеш.

Экономически хьакъехьа аьлча 1961 шу духхьал йоккхийча капиталистически компанешта дошо шу хилар, хlаьта къахьегамхоша — болхлоша, гlулакхерча наха, хьехархоша, ахархоша шоаш экономически дlадехараш чакхдаха чlоагlа къовсам лоаттабир.

Арахьарча политика хьакъехьа инарала де Голле къамаьл дир НАТО антисоветски политика эггара чlоагlагlа хьалхьерех цаl а волаш.

1961 шу фашизманен тlеман духьал дуккхача наха лоаттабу къовсам чlоагl lа лакхлуш бола шу хинна хилар белгалдоаккх юххера ше йиствоалаш Рене Андриес.

Доккхийча толамий шу

СОФИЯ, 1 январь. (ТАСС). Кердача, 1962 шера гlаддаха а, дика хеташ а, Болгаре Халкъа Республике социализм хьалъерашта керда, дика коталонаш цо яхьаргхиларах бlубенна а накъа даха йиш йолаш да вай, аьлар НРБ Халкъа собране президиума председатела новкъоста Д. Ганева болгарски халкъага кердача шера кхайкарал деш.

Дlадаха шу, аьлар цо, ерригача социалистически лагеро доккхий толамаш даьха шу дар. Экономически керттера декхар — коммунизма материально-технически база хьалъелга кхоачашдеш йоккхий коталонаш яьхар ший коммунистически парте хьалхленца сийлахь-доккхача советски халкъо. 1961 шу историна юкъе гlоргда КПСС XXII-гlа съезд бахьан долаш. КПСС кердача Программо советски халкъа коммунистически обществага бода никъ къаьгга хьахьекха ца lеш, дерригача адамашта а дог гlоздоаха кхоанен перспективаш хьаелл. Коммунизм хlанз дага доалла хlама а доацаш, хургдола дог гlоздоаккха гlулакх да.

Тlема послани

ПАРИЖ, 2 январь. (ТАСС). Франце президента де Голле армега кердача шера послани яхьийтай. Цу тlа инарала де Голле мехка тlема низашта хьалхашка 1962 шера ши декхар оттаду: Алжире «машар бар», вешта аьлча алжирски халкъа къам-мукъадаккхара болам тоlабари Европе Францена а цун союзникашта а качдолла тарлургдолча тlема хьакъехьарча гlулакхашта духьал отта кийчдалари.

Французски президента тlема послани ювцаш, «Юманите» яхача газето белгалдоаккх из алхха де Голле дlахьо политика кхераме хилар.

«Либерасьон» яхача газето белгалдоаккх, дунен халкъашта юкъе къоастаде дезаш латта дешаш къоастадара хьакъехьа Советски Союзаца переговораш е ше ца тигар бакъде гlерташ, де Голле тlемаца тlакхувса кхерам ба из, яхаш. «Цу тайпара, «шийла тlом» дlабаккхар динза даргдоацаш долга массане а бакъдеча хана, тlом термоядерни а хинна дlаотта безилга а дерригa адамаш цо хlалакдергдолга а кхыметтел кхоане эггара кlезигагlа йовзача наха а кхетадеча хана царех вогlа дар хьатlаэца кийчча волаш санна хеталу инарал де Голль», яхаш язду газето.

ТАШКЕНТ. Р. Г. Глиэра цlерах йола республикански музыкальни школа-интернат бокъонца йола музыкальни городок я. Тайп-тайпарча къамех дола бераш — узбекаш, эрсий, казахаш, туркменаш, таджикаш, корейцаш, грекаш, эрмалой деша а багlа укхаза, барт бола цхьа дезал санна баха а бах.

Укх шера вокальни группашка фортопьяно отделенешка, струнни отделене, халкъа а духовни а инструментай отделенешка, теоретически отделене дешаш 400 совгlа бер да. Зlамагlа долча бераша юкъарча дешара предметаш lомадарал совгlа нотни грамота а lомаю, тайп-тайпара инструменташ лекха а lомалу. Хlанзехьа а отчетни концерташка концертни бригадашта юкъе дакъа лоацаш хул доккхагlа дола бераш.

СУРТА ТlА: 3-ча классера арифметика урок. Хьалхарча плане — Гасырова Мавлюда.

Б. Кожевникова сурт.
ТАСС фотохроника.

Комсомольцаш хьалхарча мугlаре латт

Юрта боахама продукци сихха алсамъяккхара даькъе вай парте XXII съездо хьалхашка оттадаь доккхий декхараш дизза дика кхета а даь, семилетка юхедиса диъ шу ударни лоархlалда, аьнна, республикерча комсомольцашеи кагирхошеи даь кхайкарал хьал а лаьца, ВЛКСМ XIV съезда сийна къахьегама вахте эттаб Гудермеса района «Дружба» совхоза комсомольцаши кагирхойи.

Укх шера соахкарчул дуккха а дукхагlа дlае лерхl совхозе хьажкlаши шекара свеклаши, юххьанца дlаювш я кхеш. Цох алсамдаргда чудахьаш дола ялат, лерттlа вlаштlехьдаргда совхоза хьайбашта эшача доакъара гlулакх. Хьажкlаши шекара свеклаши дlаювргйолча лаьтта, воскресникаш а деш, кхо дуллаш ба совхозера комсомольцаши кагирхойи, йиълагlча отделене цу балха тlа къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб комсомольцаши кагирхойи Пакаев Макан, Отчаев Данко, Мудаев Жампай, Садулаев Хьамид, иштта кхыбараш.

1962-ча шера хlара гектара тlара 17 центнер ка бола ялат, 32 центнер фуалъяьха хьажкlаш, 200 центнер силоса лаьрхlа доакъар даккха а, доахан 2500-нега, хьакхарч — 3800-нега, оалхазараш — 46 эзарнега дlакхоачаде а декхар тlаийцад совхозе. Уж декхараш кхоачашдара комсомольцашеи кагирхошеи вlашагlъехкай къаьстта юртбоахама инвентара ремонт яра, хьажкlаши шекара свеклаши кхеяра, кхашка кхо диллара йола звенош.

Массе а отделене тlехкхоачашъяьй зябь ахара планаш. Масала, совхоза кхоалагlча отделене 1670 гектар зябь аьхай. Зябь оахача къаьстта дика балхаш даьд трактористаша-комсомольцаша Беймурадов Ломе, Бустоев Абдуллас, Баймурадовгlар Ималанеи Дарданеи, иштта кхы дуккханеша а. Шоллагlча отделене хьокхаме балхаш ду комсомольцашеи кагирхошеи Хизриев Махьмуда, Сулейманова Хадас, Бухадиев Хьусена, Эдильсултанова Хаване.

Юрта боахама продукци алсамъяккхара лоаттабеча къовсаме хьалхарча мугlаре латт комсомольцаши кагирхойи. Цар дизза дакъа лоацаргда «Дружба» совхозо 1962-ча шера тlаийца декхараш сийленца кхоачашдара.

Ш. АХМАТОВ,
«Дружба» совхоза
ВЛКСМ комитета
секретарь.

КЕРДА ШУ ДЕЗДАР

НАЬСАРЕ

Керда шу хьахулача бус районни культура Цlагlа балмаскараде дакъа лоацаш хинна нах чlоагlа дегаш гlоздаьнна бар. Халхараш деш, иллеш доахаш, бегаш беш, белаш гора берригаш а... Керда шу хьаотта цlей чlоагlа сакъердаме чакхдаьккхар юрта боахама специалисташ хургболча Наьсарен зооветеринарни техникуме деша багlача кагирхоша. Искусство езаш болча кагирхоша, доккха концерт а денна, хьахьекхар шоай говзалаш.

МАГlАЛБИК

Ца хадаш дукха бlаьхбелар Чкалова цlерахча клубе этта сакъердам. Цу клубе керда шу хьаотташ вlашагlкхийтта хилар «Малгобекнефта» болхлойи специалисташи, медицински болхлой, хьехархой. Цига хьоашалгlа баьхна хилар «Кавказ» яхача колхоза колхозникаш а. Вечераши концерташи хилар иштта «Октябра 12 шу» яхача клубе, № 4 йолча школе-интернате, Магlалбика районерча кхыча школашка.

ГУДЕРМЕС

Чlоагlа сакъердаме чакхдаьккхар 1961 шу хьаотта цlей Гудермеса къахьегамхоша. Дегаш гlоздаьхар цар керда шу хьаотташ советски халкъага КПСС Центральни Комитето, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР-а Министрий Совето хьаьттача моаршало. Бокъонца кхоачашхургда цу моаршал тlара дешаш — хьатlаотта керда шу кхы а ираз долашагlа, кхы а толамегlа хургда вайха хlаранена, дерригa советски халкъа, дерригача дунен тlарча дикача дагарча наха, — из да города къахьегамхошта дагалаттар а царна хетар а.

Тепловозаш кхувлараша дукха мухь оза маршруташ яьй. «Дружба» совхоза 1-ча отделене Н. Байдаков керте латтача тракторно-полеводчески бригадо техникана ремонт елга чакхдоаккхаш латт. Шекара свеклаш дика хьувкъае кийчлуш я уж балхаш деш йола звенош. Берригача къахьегамхоша шоай совгlаташ кийчдаьд семилетка диълагlча шера.

В. И. Ленина цlерахча шоай клубе вlашагlкхийттача машиннаькъахоша безаме, гlоза чакхдаьккхар керда шу хьаьтта цlей. Уж хьежар «Елка Бетта тlа» яхача сакъердамерча представленега. Шоай говзал хьахьекхар клуба берий сектора зlамигача доакъашхоша. Сакъердаме спектакль кийчъяьяр цар.

КАРГАЛИНСКИ

Станица юккъе оттаяь латт дика кийчъяь йоккха елка. Цунна гонахьа дукха бераш да — делаш, ловзаш, сакъердам баьнна. Районни культура Цlагlа бал-маскарад хилар. Эггара дикагlа лаьрхlар «королева полей» яха костюм, кхашкарча балхий а колхозий фермай а къахьегамхой — кагийча наьхен мехкарийн кхыйола костюмаш а яр дика.

Дlадахача шера доккхий къахьегама толамаш даьха къахьегамхой дукха ба районе. «Октябра 12 шу» яхача колхозо ханал хьалха рапорт делар паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашъярах. Укхаза геттара дика лоархlаш а наха сий деш а ба К. Абдулаев, Т. Воробьева, К. Казбаева, А. Тивикова, иштта кхыбола а хьайбаш леладархой.

ШЕЛКОВСКОЙ

Са хила доллалца ца йовш лампаш яьгар цу бус колхозниккий цlеношка, клубашка, культура цlеношка. Селла дукха дог гlоздоаккхеи иразеи гlулакхаш шоашка кхачийта 1961 шу накъа доаккхаш, тlадоагlача шера планаш ювцаш, шоайла дагабувлаш бар нах.

15 шу гаргга ха я фух дола жа кхоабача совхозера гlорваьнна жа lу, парте XXII-ча съезда делегат Наурды Эсмухамбетов из болх беш вола. Цо дош делар 1962 шера хlара цlунтонна тlера 7,7 килограмм тха даккха, аьнна.

ХьатlадоагIача шера керда толамаш даха лаьрхlа ба Кирова цlерахча колхоза колхозникаш а — 1961-ча шерачул 15—20 процент алсамдаргда паччахьалкхенга дохка ялат, дулх, шура, фуаш.

* * *

Берий даьшта-ноаношта lоховша моттиг хьа ца кхоачаш хьалйиза я детсаде елка оттаяь зал. Йолаелар утренник.

Тайп-тайпара формаш тlаювхаш кийчденнача берий бlарташ делаш, дегаш гlоздаьнна да. Цхьадараш — пхьагилгий, шоллагlа дараш — чайтоангий маскаш йоахкаш да, хlаьта вожаш халхара формаш тlаювхаш да.

Цхьа ха яьлча гучавоал Дед-мороз, тlаккха йоагlа Снегурочка. Боккха сакъердам боал бераштa царца шоаш деча ловзарех, елкана гонахьа деча халхарех, Дед-мороза сакъердаме дувцача хабарех.

Сакъердамахи ловзарахи дог lабаш доаца бераш чlоагlа делаш, боарам боаццаш гlаддаха да. Цо хьахьокх вай советски мехка берий вахар иразе хилар.

Иштта чlоагlа йоакхо еш леладу бераш Грознерча 25-ча детсада коллективо (заведующи Мария Ивановна Чижик).

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

КЪАХЬЕГАМИ ДЕШАРИ

Дешара шу дlадоладеннача хана денз парте халкъа образоване болхлошта хьалхашка оттадаь сийлен декхараш лоархlаме долга а ховш, ерригa уйла тlаяхийта къахьегаш хьабоагlа Грознерча № 6 йолча сайрийнарча кагирхой школа хьехархой. Юххьанца денз школерча тайп-тайпарча классашкарча дешархоша дика дешаргдолаш болх вlаштlехьбаьккхар цар. Хlара хьехархочо шоаш хьеха предмет кхетадергдолча тайпара хьех, дешара программа кхоачашъяра тlехь чlоагlа къахьег.

Къаьстта дика болх бу истори хьехача хьехархочо Е. Верольске, литература хьехача А. Саркисянца, физика хьехача А. Зорскаяс, иштта кхыбараша а.

Дешара шу дика чакхдаккхара мел эшар lалашдаьд школа кулгалхоша.

Дика дешаш а дисциплина дика йолаш а чакхдаьккхад дешара ах шу школерча А. Саркисянц классни кулгалхо йолча 10 «А» «Б» классерча дешархоша. Цу классе деша багlа кагирхой Грознерча тайп-тайпарча предприятешка балхаш деш ба. Производстве дика болх беш а 10-ча классе дикеи тlехдикеи дешаш а ва Грознерча химически заводе № 7 йолча цехе аппаратчикалла болх беш вола нов. Половинко.

Дика дешаш ва Грознерча строительно-монтажни управлене «Кавэлектромонтаж» тресте электромонтер вола нов. Комаров, строительства механизаци яра управлене слесарь нов. Лопатин, иштта кхы дуккха бараш а. Цар массане а производстве дика болх бе а дика деша а вlаштlехьдоал. Хlанз дешара ах шу дика чакх а даьккха lана каникулех салоlаш ба сайрийнарча школа дешархой.

Дисциплина лелаяран дика дешарaн шоайла яхье баьннаб № 6 йолча болх беш болча кагирхой школа дешархой. Чlоагlа новкъостал ду царна хьехархоша а. Каст-каста дешархошта консультацеш тел.

1961—1962 дешара шу дика чакхдаккха лерхl сайрийнарча школа дешархоша.

Т. УЖАХОВА.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цlерахча кинотеатре

Йоккха зал — «Мехкарий шераш». Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йола зlамига зал — «Мехкарий шераш».

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

№ 2 йола зlамига зал — «Мехкарий шераш».
Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — «Фецарча шараца баь никъ».

Долалу: 9.

«Мехкарий шераш».

Долалу: 10.40 12.20, 2, 3.30, 5.40, 7.20, 9.

Дlаьхдаь сеанс — «Енисея бердашка».

Долалу: 9.

Украина столица эггара йоккхагlа ярех йолча магистрале — Октябра 40-ча шера проспекте йиллай керда автомобильни вокзал. Укхазара автобусаши таксеши ух Донецке, Полтаве, республика кхыча городашка а. Вокзала помещенешка я кафе-ресторан, 40 моттиг йола гостиница, наха гlулакх деш йола ателье, почта, телеграф, наннеи бераи дола цlа, хьежаш-lеш вола зал.

СУРТА ТlА: хьежаш-lеш волча зале.

К. ШАМШИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Книжкаш дешара дукхагlа нах юкъеоз

Укх гарггарча цхьан-шин шера хlара дезала юкъера воккха а зlамига а саг книжкаш дешара юкъеозара нах бахача моттигашкарча ерригача библиотекай болх вlаштlехьбаккхара декхар оттадаьд КПСС XXII исторически съездо.

Кхыча районашка хьежача из болх дика вlаштlехьбаьккхаб Сунженски района библиотечни болхлоша. Хlанз книжкаш дешара берригa нах юкъеозара чlоагlа низ тlабахийта къахьегаш ба уж.

Дlадахача шерре а библиотечни совето Сунженски районе бахача наха гlулакх дара оттаяь план чlоагlъяьй къахьегамхой депутатий района исполкомо. Цу плано района хlара библиотекана тlачlоагlъяьй лерттlа болх дlабахьа беза моттиг, дезалашка масса саг ва къоастадаьд, царна юкъе книжкаш дlадоаржадара ха оттаяьй.

Района хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара эггара хьалха библиотека совет вlашагlтеха дешархоштеи общественностаи юкъера бувзам чlоагlбаьб районни библиотека болхлоша (заведующи З. Февралева). Библиотечни совет вlашагlъеллай. Цун членаш ба тайп-тайпарча моттигашка болх бу нах.

Дика вlаштlехьбаьккхаб совето библиотекай-передвижкай болх. Из болх къаьстта дика лелабу нн. Борщева, Карпова, Олейникова, Новиковас, иштта кхыбараша. Книго-передвижкай болх лерттlа вlаштlехьбаккхарах 400-нел совгlа книжкаш дешараш юкъеоза вlаштlехьдаьннад цар Цlеча Эскара цlерахча колхозера.

Бахача наьха культура лакхъяра а вахарцара бувзам чlоагlбара а юрта боахама къахьегамхошта новкъостала общественно-политически, художественни литература, юрта боахаме хьалхле лелаерий опыт ювца книжкаш дlадоаржаду библиотека агитатораша-пропагандисташа.

Къахьегамхошта юкъе книжкаш дlадоаржадарал совгlа тайп-тайпарча темах конференцеш, тематически сайренаш кийчъю библиотека коллективо. Масала, «Юрта боахама къахьегамхочун лоархlамера декхар», «Коммунизме дахаргдараш а коммунизм хьалъезараш а вай да», иштта кхыйола а сайренаши конференцеши хиннай районе. Цу тайпарча сайренаша новкъостал ду книжкаш деша дукхагlа нах юкъеозара.

Районни библиотекана доккха новкъостал ду хlара юрташкарча библиотеке вlашагlтехача общественни активаша. Цар чlоагlа бувзам лелабу партийни, советски, комсомольски организацешца. Доккха новкъостал ду районни библиотека методисташа юртарча библиотекай болх лерттlа дlабахьара а.

Т. ГРИЧУШКИНА,
Чехова цlерахча республикански библиотека методически отдела заведующи.

Наха эшачун йоакхо е еза

Наха эшача гlулакххех цаl да городерча пассажирски транспорта болх тоабар. Цу хьакъехьа эггара хьалха белгалдаккха дезаш да Грозне трамвайш сецаш йолча моттигашка нах трамвайшта тlахувшара эша площадкаш ца хилар. Уж ца хилар бахьан долаш трамвай тlа халла хувша безаш хул боккхий нах, бераш. Моттигаш нийслу трамвай тlа ховча хана саг машина кlал водаш а. Центральни рынкера денз Ленина улица хадача кхаччалца цхьаккха яц цу тайпара площадка.

Дукха ха йоае езаш а дукха ахча дlадахийта дезаш а гlулакх дац из. Цхьабакъда, цун наха эшаш хиларга хьежача, боккхача лоархlамера гlулакх да из.

И. ЛЮЛЯКИН.

Городе Грозне, Октябрьски района Новые Алды яхача поселке, 3-ча Конотопски переулке, № 14 вахача Нечаев Трофим Михайловича суде деннад г. Грозне, Старые промысле Бутенко поселке, Подгорни улицагlа № 35 яхаш йола Нечаева Софья Гавриловна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, Старопромысловски районни халкъа суде.

Городе Грозне, Октябрьски района 20 участке, 290 корпуса 1-ча квартире вахача гражданина Вазых Самигуллаевич Макдубаева суде деннад цу района 30 участке, 162 корпуса 3-ча квартире яхаш йола Галина Георгиевна Крупницкая ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовиккий улица, 15.
Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарей, экономикай, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15.
Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цlерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03001 Заказ № 7027